

PROSVETNI DELAVEC

GLASILO SINDIKATA PROSVETNIH DELAVCEV SLOVENIJE

Štev. 19-20

Ljubljana, 25. decembra 1951.

Leto II.

ZDRUŽENJE DEFEKTOLOGOV LRS - USTANOVLJENO

V Domu slepe mladine v Ljubljani je imelo Zdrženje defektologov dne 17. XII. 1951 svoj ustanovni občni zbor. Razen vseh izvoljenih delegatov so se občnega zbora udeležili tudi mnogi defektologi iz Ljubljane. Ustanovni občni zbor so pozdravili predsednik Republiškega odbora Sindikata učiteljev in profesorjev Slovenije tovariš Jože Zorn, predsednik Glavnega odbora Društva slepih tov. Pleško, zastopnik Sveta za prosveto in kulturo tov. Mirko Zakovšek, najstarejši član

društva tov. Dermelj Mirko in tov. Jelo Janežič, delegat iz Škofje Loke.

Delovno jedro občnega zbora je bil referat, ki ga je sestavil po povšetovanju s člani defektološke sekcije Pedagoškega društva Ljudske republike Slovenije in iniciativnega odbora Zdrženja defektologov tov. Zvonko Ermenc. Referat so po posameznih poglavjih delegati še dopolnjevali v izredno živahni debati. Referat je po uvodnih besedah obravnaval naslednje probleme.

Ideološka izobrazba članov

Socializem, čigar temelje je postavil Marx ter izpopolnil Lenin, ni dogma, ni statična doktrina, temveč živa rastlina, ki uspeva in raste in se razvija v svojih pogojih in svojem času. Zato ne moremo presajati vsake rastline v vsako podnebje in vsako zemljo. Socializem seje svoje seme po vseh kontinentih, rastlina in sad pa so v različnih zemljah, pod različnimi pogoji rasti različni. Kaj so temelji Marxovi in Leninski, kako različni pa sadovi borbe delavskih množic v raznih državah, kako različne oblike ene in iste rastline, ki ji pravimo socializem, nam najbolje kaže naš jugoslovanski primer. Naši voditelji so pravočasno ločili ljulko od pšenice, sprejeli in ohranili čista zrna, sovjetske plevela napačnih tolmachenj samoderških kremenjskih motogovcev pa odprnili in zavrgli, ker pač ne sodijo na našo kulturno njivo, v naše razmere in v naš čas.

Defektolog mora pa vedeti, da poleg laži-socialističnih držav evropskega vzhoda eksistirajo tudi države, ki ne trobijo iz dneva v dan, da so najbolj socialistične, pa imajo vendar marsikatero res socialistično in socialno pridobitev, o kateri ni sledu

v teh psevdosocialističnih državah. Kljub temu, da so kapitalistični elementi v zapadnoevropskih državah ali na ameriškem kontinentu močni, tudi tam seme socializma živo klije in prinaša dobre sadove.

Vzgojitelj defektne mladine naj stalno in budno spremlja rast in gradnjo našega socializma, naj ga kaže defektnemu otroku v takšni obliki in na takšen način, ki je njemu dojemljiv. Kaže naj svojim učencem pravega socialističnega človeka na živih primerih iz vsakdanjega življenja. Pri tem pa ne sme pozabljati, da je osebni vzgled najvažnejši, da so besede prazne, če jim manjka živ vzgled. Da postaneš pa sam res vzgled, zato so potrebni vsi napori kvišku stremečega človeka.

Pri takšnem študiju socializma rabi naš defektolog pomoči. Naloga Zdrženja je, da išče poti in načine, da mu olajša ta študij, da ga na skupnih sestankih in skupnem študiju v tej ali oni obliki obvešča o vsem, kar je v zvezi z važnimi dogajanjem v razvoju socializma v svetu in pri nas, posebno pa o uspehih sindikalnih svetovnih organizacij.

Študij defektološke vede

Smelo lahko trdimo, da je naše posebno šolstvo do začetka druge svetovne vojne bilo na evropski višini, posebno v didaktičnem in metodičnem oziru. Iz šolsko visoko razvitih evropskih držav je prihajalo mnogo novega v naše posebne šole, slovenski defektolog je šel v korak z evropskimi defektologi. Zal v danih razmerah ni bilo možnosti, da bi kritično presojali posebno nove metode, nove struje v pouku naših šol. Gledanja in nazori o našem defektnem otroku smo sprejemali brez rezerve, presajali metode in vzgojne načine brez kritičnih razmišljanj. Tako se je vtihotapilo v naše posebno šolstvo marsikaj napačnega, kar v luči sodobnih pedagoških dognanj ne spada več v naše posebne vzgojne zavode, ker se je pač prežvelo, ker je vrhu tega prežeto z reakcionarno miselnostjo.

Naj omenim samo na kratko najvažnejše ostanke nesodobnih metod in naziranj, ki jih tu in tam še vedno lahko srečamo v naših posebnih šolah.

1. Pedologija

Pedologija temelji na načelu, da se podedovane lastnosti ne morejo menjati, da se psihične in fizične pomanjkljivosti ter dispozicije ne morejo vzgajati in popravljati. Višek je ta teorija dosegla v razizmu.

Pedologija določa umsko sposobnost učencev s testi. Vsi pa vemo, da ne moremo s testi določati neke točne stopnje inteligence. Pedologija poenostavlja in šablonizira mnogostranski in sestavljen proces otrokovega razvoja, stavlja ga v umetne okvire. Danes sicer uporabljamo n. pr. neme teste za približno določanje inteligence gluhih pravecev, vendar jih uporabljamo s krajno previdnostjo ter računamo z možnostjo napak pri testiranju.

Problematika pionirske in mladinske organizacije

Naš defektni otrok je svojevrsten otrok. Oblike izzivljanja in dela niso povsem iste kakor pri normalnem otroku. Zaradi tega bosta morali imeti tudi pionirska in mladinska organizacija v posebnih vzgojnih zavodih svojo posebno obliko, svoj poseben način dela vsaj v posameznih panogah udeleževanja. Zajeti pa mora vsa polja dejavnosti, ki so

Strokovna izobrazba

Naša defektološka literatura je revna. Kdor se hoče poglabljati v strokovni študij, je brezpogojno vezan na tujo literaturo. Da pa bi naš defektolog mogel uporabljati tujo

dostopna psihičnim in fizičnim sposobnostim defektnega otroka. Vodstvo teh organizacij bo vedno moralo biti v rokah izkušenih defektologov, najboljših psihologov v kolektivu.

Naloga Zdrženja je, dati defektologom smernice za uspešno delo v teh organizacijah.

literaturo, mora obvladati vsaj enega od svetovnih jezikov; najbolje tistega, ki ima največ dobrih del za določeno stroko. Udruženje naj predlaga, da se uvede na VPS ob-

vezno učenje vsaj enega svetovnega jezika, ali pa vsaj obvezen izpit, ki naj sledi privatnemu študiju. Ostalim članom naj Zdrženje pomaga, da se izpopolnjujejo v študiju tujih jezikov.

Po drugi svetovni vojni smo ostali brez vsake tuje strokovne literature. Vzroki so bili različni, dejstvo pa je, da se v tem oziru situacija popravlja. Naloga Zdrženja je, da poišče naslove inozemskih založništva, uredništva in knjigarn, ki izdajajo strokovno literaturo za posebno šolstvo, ter da priskrbi potrebne devize.

Hospitanti naših zavodov so v največji zadregi, ko iščejo virov za strokovni študij. Učiteljske knjižnice so po večini revne, ponekod med vojno izropane, vse pa brez najnovjše inozemske literature. Zato je neobhodno, da se v Ljubljani osnuje centralna republiška defektološka knjižnica, ki bi bila dostopna vsem defektologom Slovenije. Zdrženje naj šteje ustanovitev take knjižnice za svoje nujno dolžnost!

Hvalevredna je akcija »Unesco«, ki omogoča šestmesečna študijska potovanja v inozemstvo. Zal, pa je premalo defektologov v položaju, da si na ta način pomnože svoje strokovno znanje. Menimo, da bi bilo nujno, da se najdejo finančna sredstva, ki bi omogočila krajša študijska potovanja večjemu številu defektologov v najbližje države z visoko razvitim posebnim šolstvom. Izkušen defektolog lahko tudi v najkrajšem času vidi izredno mnogo.

V naši stroki je mnogo novih izumov, ki so v tujini že vsakdanja stvar, pri nas pa so samo prve lastavice. Za opremo naših bodočih laboratorijev bomo potrebovali te nove aparate ter izvežbane posameznike,

ki bodo znali upravljati s temi ne prav enostavnimi aparaturnami. Poleg čisto teoretičnega znanja je potrebno tudi precej tehničnega, praktičnega znanja. Da se nabavijo vsaj najpotrebnejše aparature in da se omogoči tovarišem, ki se posebej zanimajo za delo v laboratorijih, tehnična in teoretična izobrazba v tej smeri, naj bo skrb novega Zdrženja.

Naši posebni vzgojni zavodi so razmetani po vsej Sloveniji. Zaradi oddaljenosti in velikih potnih stroškov so medsebojni obiski defektologov redki. Neobhodno pa je, da se vsi defektologi od časa do časa pogovorijo o pereh problemih svoje stroke, da izmenjajo misli, da se spoznajo in povežejo. Zdrženje naj poskrbi, da se bodo defektologi Slovenije in ostalih republik redno sestajali ter priskrbi finančna sredstva za te sestanke.

Imamo še eno možnost skupnega študija in medsebojnega spoznavanja. To so letovanja, združena s študijskimi tečaji. Zdrženje naj bi poskrbelo za njihovo finansiranje in organizacijo.

Od leta 1941 dalje nimamo svoje strokovne revije. Bilo je o tem mnogo govora, dejstvo pa je, da svojega strokovnega časopisa še danes nimamo. Zdrženje naj napne vse svoje sile da končno izide naš potreben časopis.

Kar tiče študij kandidatov za defektološko stroko, smo mnenja, da bi bil ta študij temeljitejši in uspešnejši, če bi se v republiških centrih osnovali defektološki inštituti, ki bi nudili hospitantom skripta in predavanja iz stroke, za katero se pripravljajo, ostale predmete pa naj bi kandidati poslušali na univerzi in tam opravljali izpite.

Šole in kadri

Defektološka stroka v Sloveniji nima zaposelnega števila učnih moči. Naloga Zdrženja naj bo, da išče načine, kako privabiti v naše vrste najboljše učne moči iz ostalih pedagoških strok. Vsaj polovica kandidatov naj bi bile moške učne moči. Zdrženje naj sodeluje s Svetom za prosveto in kulturo pri odpiri kandidatov za bodoče defektologe.

Ena najvažnejših nalog Zdrženja naj bo, da založi vse svoje sile in ves svoj vpliv, da se odpro potrebni novi posebni vzgojni zavodi ter razredi. Pri tem naj vztraja na vsestransko utemeljeni potrebi, da se odpirajo novi posebni vzgojni zavodi vedno le v večjih kulturnih središčih ali v njihovi neposredni bližini.

Z ozirom na specifičnost in težino učnega dela naj velja zahteva, da imajo oddelki posebnih šol

v šoli za slepo mladino od 6 do 12 učencev,

v šoli za gluho mladino od 6 do 10 učencev,

v šoli za vzgojno zanemarjeno mladino od 8 do 15 učencev,

v pomožni šoli od 8 do 15 učencev.

Posebni vzgojni zavodi pripravljajo defektne otroke za delo, za življenjsko borbo. Za to borbo pa samo šolsko znanje ni zadostno, temveč se mora naš defektni učenec priučiti obrti ali kakršnega koli koristnega dela, s katerim se bo lahko pozneje samostojno preživljal. Zato naj se pri vseh posebnih vzgojnih zavodih ustanovi zadostno število obrtnih in drugih delavnic. Na učne obrti pa naj se učenec pripravlja v delavnicah mladih tehnikov, brez katerih ne sme biti noben poseben vzgojni zavod.

Da bi se ustvarili boljši pogoji za doseg večjih učnih uspehov v posebnih vzgojnih zavodih, je potrebno, da se iz dosedanjih naših posebnih šol izločijo oglušeli, naglušni, sluhonemi, slabovidni in imbecilni. Zanje naj se osnujejo posebne šole, oziroma posebni vzgojni zavodi.

Da bi se množici onih defektnih, ki niso bili deležni šolske vzgoje in pouka, vsaj v nekoliko zmanjšal ta veliki nedostatek, je potrebno, da se za odrasle defektne vseh vrst organizirajo splošni izobraževalni in dopolnilni tečaji.

Zaradi izredno težkega učnega in vzgojnega dela v posebnih vzgojnih zavodih je prav, da se zniža obvezno število tedenskih učnih ur za učitelje in vzgojitelje defektologe. Maksimalna delovna obremenitev naj bo 22 ur tedensko. Določiti je treba, da je učitelj defektolog zadostil svoji delovni obveznosti, ko je opravil te-

densko število ur, ki je predpisano za razred, v katerem poučuje. Vsako prekournno delo naj se nagradi. Za pomožno oseboje v posebnih vzgojnih zavodih naj bo delovna obremenitev 30 ur tedensko.

Zdrženje naj bo tisti organ, ki bo nadrejenim oblastem pravilno predstavil težino vzgojnega dela defektologov, za katero morajo biti ustrezajoče plačani. Poseben dodatek za težje delo naj bo stalen za vse defektologe, vsi stalni osebni dodatki pa naj bodo sestavni del osnovne plače in naj štejejo kot osnova pri odmeri pokojnine. Nagradjevati je tudi razredno in strokovno delo izven učne obveznosti.

Zdrženje naj daje nadrejenim oblastem predloge glede kraja in časa hospitiranja in strokovnega študija defektologov, za sestavo uredb in pravilnikov ter učnih načrtov za posebne vzgojne zavode.

Zdrženje naj se bori za čim večjo administrativno, upravno in pedagoško osamosvojitve vseh posebnih vzgojnih zavodov. Čim samostojnejši bodo, tem lažje bo njihovo upravljanje, lažje učno in vzgojno delo. Oblast pa naj čim večkrat nadzira delo vseh uslužbencev.

Nujno je, da čimprej izidejo posebni pravilniki za vsako vrsto posebnih vzgojnih zavodov. Ti pravilniki naj podrobno določijo naloge posameznih funkcionarjev v zavodu, njihove dolžnosti in pravice. Marsikatero nepotrebno trenje bi izostalo, če bi imeli črno na belem, kaj sme in mora storiti nekdo, ki je član zadnjice posebnega vzgojnega zavoda. Zdrženje naj vestni sestavi predlogov za te pravilnike posveti vso svojo skrb in brigo.

Razni so vzroki, zaradi katerih drugi pedagoški delavci malo vedo o posebnem šolstvu. Zato je tudi tako slab odziv na razpise za študij

Pouk, učila, učbeniki in organizacija

Zdrženje naj išče načine in poti, kako bi učitelstvo vseh panog posebnega šolstva prihajalo čim večkrat v medsebojne stike. To je možno s prirejanjem skupnih študijskih sestankov, medsebojnih hospitacij v razredih, družabnih in prijateljskih neuradnih sestankih. Čim več bo teh stikov, tem večja bo povezanost naših vrst, tem več razumevanja za skupna reševanja problemov.

Pristopiti moramo končno k temu, da se razmnožijo dobra, preizkušena učila, posebno takšna, ki so uporabna v več panogah posebnega šolstva.

Zdrženje naj priskrbi za finančno pomoč, da bodo dobile naše šole najpotrebnejše učbenike in šolske liste.

Srečno

NOVO

LETO 1952

žele

VSEM PROSVETNIM DELAVCEM

Republiški odbor Sindikata učiteljev in profesorjev

Uprava in uredništvo 'Prosvetnega delavca'

naše stroke. Zdrženje naj s predavanji, prireditvami, tiskom in radiom pozivi zanimanje za našo stroko.

Z defektologijo naj bi se ljudski vzgojitelj v glavnih obrisih seznanil že na učiteljsku. Brez znanja defektologije ne bo mogel biti niti dober osnovno-šolski učitelj, saj mora ta vedeti, kakšen je manjši, ali večji defekt, kdo in kako ga odpravlja. Nanj se bodo obračali starši za svet o pouku in vzgoji svojih defektnih otrok. Zato je neobhodno potrebno, da se v pedagoško skupino predmetov na učiteljskih uvedejo fonetika, defektologija in logopedija.

Potrebno je, da defektologe v pomnožnošolskih razredih pri osnovnih šolah na podeželju nadzoruje in jim daje metodične in didaktične navzete človek njihove stroke. Zdrženje naj izdejstvuje, da se za te razrede osnuje funkcija posebnega pedagoškega inštruktorja, ki naj bo v prvi vrsti vsestranski pedagoški in strokovni svetovalec naših osamljenih učnih moči na podeželju.

Zdrženje naj vedno zahteva, da se za ravnatelja posebnega vzgojnega zavoda postavi samo izkušen defektolog z večletno prakso. Ker sta v naših posebnih vzgojnih zavodih vzgoja in pouk najvažnejša, je tudi prvenstvena dolžnost ravnateljeva, da vodi vse vzgojno in šolsko delo. V primeru, da bi ravnatelja vodstvo vzgoje in pouka v preveliki meri obremenjevalo, naj se mu dodeli potrebne moči za opravljanje administrativnih in upravnih del. Ravnatelja posebnega vzgojnega zavoda naj postavlja Svet za prosveto in kulturo, predlaga pa ga iz svojih vrst zavodni učiteljski kolektiv.

V vseh prosvetnih svetih mora biti zastopnik defektologov vsaj ob prilikah, ko se rešujejo vprašanja posebnega šolstva.

Pri večjih vzgojnih zavodih naj se po potrebi ustanovi logopedični oddelek. Po potrebi naj se odpirajo logopedični oddelki tudi drugod, n. pr. pri klinikah, pri šolah v večjih središčih itd. Ker pa je dokazano, da je vsak jecavec somatično-psihični bolnik, ni zadostno samo šolsko delo logopeda, temveč istočasno delo izkušenega zdravnika. Zato bo problem logopedije idealno rešen šele takrat, kadar bodo naše oblasti odprle posebne zdravstvene ustanove, v katerih bodo istočasno delali logopedi in zdravniki. Zajamčen uspeh brez recidive je mogoč samo tam, kjer odstranimo organske in psihične motnje, ki so vzrok jecanja.

Menimo, da je najbolje, ako posebni vzgojni zavodi v celoti spadajo ali pod Svet za prosveto in kulturo, ali pa pod Svet za ljudsko zdravje in socialno politiko. Mnenja smo, da dvotirnost v tem primeru ni dobra. Referent za posebno šolstvo pri Svetu pa mora biti razgledan in izkušen defektolog.

Mnogo je problemov v našem posebnem šolstvu, ki jih ne moremo v celoti rešiti sami defektologi, temveč je zato potrebna ozka povezava z zdravniki specialisti, psihiatri, kliniki, bolnicami in socialnimi ustanovami. Naloga Zdrženja je, da forsira to povezavo povsod in ob vsaki priliki.

Naša širša javnost, posebno pa starši defektnih otrok so največkrat nedovoljno ali pa celo popolnoma napačno informirani o našem šolstvu. Tega smo nekoliko krivi tudi sami defektologi. Premalo pišemo in govorimo o svoji stroki. Zdrženje naj izrabljuje vse ugodne prilike, da obvešča javnost in starše defektnih otrok o načinih naše

Drobni problemi podeželskega učiteljstva

Ne, nič novega ne bom napisal v tem članku! V novi stvarnosti po naši osvoboditvi je slovensko učiteljstvo na stoterih in stoterih sestankih že sto in stokrat načeljeno vprašanje, na katera želimo opozoriti pred ustanovnim kongresom učiteljev, ki bo januarja 1952. Mislim, da bi ne bilo nič zgrešenega, če bi se delegati na ustanovnem kongresu učiteljev pozanimali za drobne probleme podeželskega učiteljstva in skušali med mnogimi drugimi sklepi realizirati tudi prenekatere vprašanja v organizaciji našega šolstva, ki je bilo v preteklosti le nakazano ali pa reševano stihistično in papirnato. Reorganizacija našega šolstva v povojnem času je prinesla vrsto sprememb tako v organizacijskem kakor tudi v pedagoško-metodičnem oziru, vendar ostaja še mnogo problemov nerešenih; in zgolj od revolucionarnosti, sposobnosti in požrtvovalnosti ter predanosti slovenskega učiteljstva je odvisno, v koliki meri bo izbojevana tista progresivna oblika slovenskega šolstva, ki je začelena, da ne bo slovensko učiteljstvo v tem pogledu zaostajalo za učiteljstvom v drugih republikah, ki je v kratkem razdobju povojnih let dokazalo, da z velikimi koraki dohaja zamujeno in ustvarja zase in za šolstvo vse tiste

pogoje, ki opravičujejo gigantski napredek šolstva v pokrajinah, in stari Jugoslaviji v tem pogledu zapostavljenih in v kulturno prosvetnem oziru omalovaževanih. Slovensko učiteljstvo je v tem razdobju zabeležilo mnogo lepih uspehov pri rasti kulturno prosvetne ravni našega podeželskega. V tesni povezavi s frontnimi organizacijami je znalo ljudske množice in zlasti mladino, ki je v vojnem času marsikaj zamudila, zainteresirati za samoizobraževanje v raznih izobraževalnih in kmetijsko gospodinskih tečajih, znalo je prislusniti želji ljudstva po kulturnem napredku in duševni rasti s tem, da je ustanovljalo kulturno umetniška društva in organiziralo ljudske odre s kvalitativnimi predstavami. Za vsimi uspehi pa se skrivajo tudi težave in prenekatere nevesočnosti, ki jih je moralo delovno in progresivno slovensko učiteljstvo premostiti in spregledati pri svojem nesebičnem delu za ljudstvo, v čigar službi se nahaja. Te trdovratnosti in boju za lepši obraz naše vasi in tega požrtvovanja za njeno prosvetno rast se je učiteljstvo naučilo v dneh narodnoosvojitvene borbe. Na lepih vzgledih partizanov, ki so krvaveli in umirali ne samo za našo politično, ampak tudi za našo kul-

turno svobodo, pa so se učili, borili se do kraja, do uspešnejšega zaključka zadanih nalog.

Ta dejstva bo moral ustanovni kongres učiteljev obravnavati kot pozitivno bilanco slovenskega učiteljstva za kulturno prosvetni dvig našega podeželskega ljudstva. To priznanje bo tisočim slovenskim učiteljem plačilo za njihov trud in dosežene uspehe in vzpodbuda za nadaljnje delo v to smer.

Dotaknimo se sedaj še drobnih problemov, ki jih bo v bližnji bodočnosti potrebno rešiti tako, da bo podeželsko učiteljstvo lahko v vsakem pogledu sproščeno pristopilo k reševanju zadanih nalog. V mislih imam uredbo o pravici učiteljev, vzgojiteljev in profesorjev do brezplačnega stanovanja in kuriva, ki bi bilo potrebno izpopolniti tako, da bi bodoči občinski odbori morali za res prioriteto reševati vprašanje naravnih stanovanj za učiteljstvo in profesorje na podeželskih gimnazijah. Primeri, da mora danes prosvetni delavec s fakultetno izobrazbo prenočevati v tsnih in vlažnih prostorih, ki so bili pri zidanju šolske stavbe namenjeni za tesno jedilno shrambo, ali da prenočujejo prosvetni delavci na šolskih tablah, nikakor ne bi smeli brez ostre kritike mimo našega ustanovnega kongresa! Prosvetna oblast naj bi ne dovoljevala otvarjanje razredov in paralelek, ako ni prej zagotovljeno stanovanje za učitelja ozir. profesorja na podeželski gimnaziji. V povojnih letih je bilo v naši kapitalni graditvi dovršenih toliko za naše gospodarstvo važnih objektov, da je bilo vprašanje nabave gradbenega materiala zares pogosto kočljivo vprašanje, toda ne smelo bi se dovoliti, da bi se vzporedno z rastjo naše gospodarstvene dejavnosti zapostavljalo vprašanje oskrbe prosvetnih delavcev z najpotrebnejšimi rekviziti za nemoteno prosvetno delo. Krivda za takšen nezačeljen odnos pada pogosto na krajevne ljudske odbore in mestne ljudske odbore, ki so s prerahlo koordinacijo s Sveti za prosveto in kulturo prezrli nužnost, da je potrebno za plodno in pozitivno delo nagraditi prosvetnega delavca vsaj s tem, da ga oskrbe s primernim stanovanjem. Naše planske komisije so pri adaptacijah šolskih poslopij in novogradnjah pogosto pozabile vnesti v plan in gradbene načrte tudi prostore, namenjene za stanovanje učiteljstva. Tudi na podeželskih šolah danes ni več dovolj, oskrbeti v šolski zgradbi stanovanje samo šolskemu upravitelju, ampak bi morala imeti vsaka šola tudi toliko samskih stanovanj, kolikor ima šola oddelkov. Z malenkostnimi adaptacijami in prizidavami bi se danes prenekatere stare šolske poslopje zlahka uredilo tako, da bi imeli vsi učitelji na vasi stanovanje pod šolsko streho. Okrajna gradbena podjetja so to nalogo kaj rada prezrla, preveč smo se tudi zanašali na pomoč ljudstva v šolski občini, ki naj bi te pomanjkljivosti pomagalo odstraniti z udarniškim delom. Ta ugotovitve velja zlasti za tiste krajevne krajevne ljudske odbore, ki so bili doslej prerahlo povezani s šolskimi problemi ozir. s problemi podeželskega učiteljstva. Pohvalno je, da so kljub temu nedostatku vse doslej prennog učitelji in profesorji podeželskih gimnazij vztrajali na svojih mestih in nesebično podrejajo svoje osebne interese skupnosti in ciljem socialistične šole prosvetno ugnatli našo vas. Zeleti pa je, da bi se vzporedno s kapitalno izgradnjo naših ključnih industrijskih objektov posvečala večja pažnja tudi prosvetnim ustanovam, t. j. šolam. Izdatki za prosveto, ki so že doslej zavzemali pogosto tretjino proračuna

okrajnih ljudskih odborov, naj bi se povečali še za toliko, da bi v najbližji bodočnosti rešili tudi stanovanjsko krizo prosvetnih delavcev. Izdatek za prosveto ni nikdar izgubljen, ampak plodno založen! Mislim, da bo moral predvideni kongres učiteljev tudi ob tem problemu zavzeti načelno stališče in v svojih sklepih sugestivno vplivati na odločilne činitele. Dolžnost kongresa je, pravočasno signalizirati bodoče občinske in krajevne odbore na odpravo dose-danjih pomanjkljivosti v tem pravcu.

Ze prej omenjeno uredbo bi bilo potrebno dopolniti, da bi imeli do brezplačnega kuriva pravico tudi učitelji, ki ne služujejo v vaseh, ampak v provincialnih mestih. — Kakšna razlika naj bi le bila n. pr. med učiteljem, ki služuje v Metliki oziroma Črnomlju in med onim, ki služuje v 6 km oddaljenem Podzemlju? Po pravici se čutijo učitelji, ki služujejo v provincialnih mestih, prikrajšane za to boniteto, ki jo uživajo podeželski učitelji. Njihov način življenja se v krajih, kjer ni nikakih posebnih dobrin v razmerju do vasi, v ničemer ne razlikuje. Tozadevne postavke v šolskem proračunu oz. v proračunu bodočih občin, bi proračuna ne obremenile toliko, da bi ga ne bilo mogoče realizirati, prosvetni delavci v provincialnih mestih pa bi začutili, da so v vsakem pogledu enakopravni z učiteljstvom na vasi. Tudi tukaj naj bi obveljalo načelo: Izdatek za prosveto ni izgubljen!

Ko smo že pri problemu, ki tangira oskrbo učiteljstva z naravnim stanovanjem in kurivom, se vprašajmo še, kako služijo danes šolski vrtovi namenom šole. 16. člen Zasnovega pravilnika o pravicah in dolžnostih upravitelja osnovne šole nalaga šolskemu upravitelju skrb, da se s šolskim zemljiščem okorišča po uredbi o šolskih vrtovih in navodilih Ministrstva za prosveto vsi člani učiteljskega zbora in da se vrt ob enem uporablja kot učilo. Učence je dovoljeno zaposliti na vrtu le v učne svrhe. Radoveden sem, koliko je primerov, da bi se na šolskem vrtu praktično udejevalo po več učiteljev ene šole. Običajno se ta dolžnost prepušča šolskemu upravitelju. Res je, vrt naj v prvi vrsti služi kot učilo, tolerira pa se, da pridelec s šolskega vrta uživa tisti, ki ga je obdelal, t. j. šolski upravitelj. Sporno je tudi vprašanje, kaj naj se smatra kot delo učencev na vrtu »v učne svrhe«. Tudi lopatenje, prekopavanje, gnojenje, pleve, presajanje sadik itd., se lahko smatra kot delo v učne svrhe in vendar mi je še v spominu, kako je bil v glasilu za naše podeželsko ljudstvo pred tremi leti apostrofiran neki šolski upravitelj, češ da mu šolski vrt obdelujejo mali tlačani... t. j. njegovi učenci. Takšni izkrivljeni odnosi do šol, upravitelja so resda redki, a ne bilo bi jih, če bi se s pravilnikom k uredbi preciziralo tudi praktično delo šolarjev na šolskem vrtu. Ilustrativno je tudi, da vsi proračuni za naše vasko šole v letih po osvoboditvi ne omenjajo postavk za nakup gnojila. Ako bodo morali šolski upravitelji še nadalje iz svojih sredstev nabavljati gnojilo za šolske vrtove, ne pričakujmo, da bi se šolski vrtovi uporabljali kot učilo.

S tem v zvezi prehajam tudi na ureditve drevesnic na šolskih vrtovih. V preteklosti so vprav šolske drevesnice zalagale mala kmetijska gospodarstva s selekcioniranimi sadnimi drevesci. V učnem načrtu za nižje gimnazije pogrešam tudi večjega poudarka na ureditvi šolskih drevesnic, cepljenja ozir. okuliranja divjakov. Mreža podeželskih nižjih gimnazij je pri nas že precej gosta, pozabljamo pa na praktično udejevanje dijakov nižje gimnazije na šolskih vrtovih in v šolskih drevesnicah.

Naj izpopolnim to razmišljanje o rešitvi gospodarskih problemov pri naših podeželskih šolah še s pri-

DNE 22. DECEMBRA 1951 SE JE VRŠIL USTANOVNI OBČNI ZBOR ZDRUŽENJA VZGOJITELJIC

Udeležili so se ga delegati iz večine okrajev. Na občnem zboru so vzgojiteljice z zadovoljstvom potrdile potrebo po samostojnem združenju, obenem pa so iz strokovnega referata povzele smernice za delo.

Izvoljen je bil 13 članski plenum in 5 članski izvršni odbor.

Širše poročilo o poteku občnega zbora bomo objavili v naslednji številki.

pombo, da bi bilo potrebno ločiti gospodarstvo šole od gospodarstva upravne občine. Skrb za rešitev gospodarskih problemov pri vsaki šoli in skrb za sestavo šolskega proračuna ter pravilno uporabo njegovih postavk, naj bi bila nalozena krajevnim šolskim svetom, ki bi imeli svojega predsednika, blagajnika in tajnika. Administracija šolskega sveta, ki bi reševal gospodarska vprašanja šole, bi morala biti povsem ločena od administracije šolskega upraviteljstva. Na ta način bi bili šolski upravitelji razbremenjeni prennogih skrbi in bi se lahko uspešneje posvetili pedagoško didaktičnemu vodstvu šole in učiteljstvu. Člane krajevnega šolskega sveta naj bi volili vsi volivci, a ne samo starši šoloobveznih otrok, kakor je bil doslej običaj, kar je tudi logično z ozirom na to, da so vsi volivci kot davkoplačevalci dolžni skrbeti za tehnični napredek šole, a ker imajo vsi volivci dolžnosti, naj imajo tudi vsi pravico, voliti krajevni šolski odbor istočasno z volitvami občinskega odbora.

Zavedam se, da nisem še izčrpal vseh problemov, ki v tehničnem pogledu in v pogledu gospodarstva s šolsko imovino, sodočajo o razvoju in nemoteni rasti šolstva na našem podeželju. Kongres učiteljev bo v tem pogledu lahko načel še mnogo vprašanj, ki jih bodo v kongresnih dneh reševali delegati — prosvetni delavci sami.

Ozrimo se bežno še na interno šolsko delo, ki bi ga bilo mogoče še v marsičem spremeniti in ustvariti v učiteljskem zboru takšne odnose, ki bodo napredku našega šolstva le v prid. Pri učni obveznosti se upoštevajo položaj učiteljev pripravnikov, ki smejo biti maksimalno zaposleni od 18 do 22 učnih ur na teden, z ozirom na to, da se jih ne preobremenjuje in jim tudi dovolj časa za študij in strokovno izpopolnjevanje. Podobno olajšavo bi prosvetna oblast lahko priznala tudi učiteljem ozir. profesoriam — materam. Živimo v stoletju povečane skrbi za otroke in socialno pravično ter humano bi bilo, ako bi se učna obveznost učnega osebja ozirala tudi na prosvetne delavke - matere. Ustanovni kongres učiteljev bi ne smel zaključiti svojega dela brez tozadevnih priporočil naši prosvetni oblasti, da se bodo učiteljice - matere lahko z večjo vno-mo posvetile ne samo svojim učencem, ampak v domači vzgoji tudi duševni rasti svojih otrok, svoji družini.

Še nekaj o avtoriteti šolskih upraviteljev, ki ni vselej idealna zlasti tamkaj, kjer se učiteljstvo ne pusti voditi in smatra vsako odredbo šolskega upravitelja kot izživljanje v birokratizmu in pikolovstvu. V »Priročniku za šole« so z začasnimi pravilniki določene pravice in dolžnosti upravitelja osnovne šole ozir. pravice in dolžnosti ravnatelja na gimnaziji in učiteljišču, nikjer pa ni napisane niti besedice o pravicah in dolžnostih učiteljev ozir. profesorjev. V tem so dosedanje uredbe pomanjkljive. Tudi učiteljem in profesorjem je potrebno predpisati dolžnosti in pravice, da se izognemo vsem eventual. sporom, ki s svojo malenkostno naravo pogosto kvarijo sožitje v učiteljskem zboru, ako ga celo ne zastrupljajo. Ustanovni kon-

Združenje defektologov LRS je ustanovljeno!

vzgoje in pouka, o naših zavodih, o delu in uspehih učiteljstva, o pravičnem gledanju in vrednotenju defektnega otroka in odraslega človeka, o pomenu vzgoje in šolanja za one, katerim narava ni dala vseh darov, s katerimi je osrečila normalne.

Naše statistike o defektivnih osebah, vrstah, težini in stopnji njihovega defekta so vse bolj ali manj nepopolne, ali pa sestavljene v druge svrhe, tako da so skoraj neuporabne za naše namene. Združenje naj prevzame nalogo, da bo točna in zanesljiva statistika defektivnih izvršena vsaki dve leti, in sicer po šolskih okoliših Slovenije.

Mnogi problemi posebnega šolstva so tesno vezani s problemi, ki jih rešujejo društva in Združenja odraslih defektivnih. Zato je nužno, da so naši posebni vzgojni zavodi čim tesneje povezani s temi organizacijami.

Tud s Svetom za ljudsko zdravje in socialno politiko naj bo sodelovanje Združenja čim tesneje in čim pogostejše. Mnogi problemi posebnega šolstva so sploh nerešljivi brez tesnega sodelovanja z vsemi faktorji, ki skrbje za splošni materialni in kulturni dvig vseh, ki so potrebni duhovne ali materialne pomoči v tej ali drugi obliki.

Nanizane naloge bodočega Združenja nikakor niso izčrpane in popolne. Nakazane so glavne, najaktualnejše. Vendar se že iz teh vidi, kako važna naloga čaka naše republiko Združenje posebnega šolstva.

Navzoči delegati so po referatu iz svojih bogatih praktičnih izkušnjah navedli mnoge uspehe, ki so jih dosegli v posebnem šolstvu, pa tudi ovire, ki jih bo treba odstraniti, če naj posebno šolstvo doseže večje uspehe. Več delegatov je utemeljevalo potrebo po vsaj pasivnem obvladovanju enega tujih, predvsem nemškega jezika, kar naj bi bil pogoj za sprejem učiteljev v posebno šolstvo; prav tako pa morajo kandidati za defektologe obvladati principe splošne pedagogike in imeti tudi več let šolske prakse. Za usposabljanje kadra je še vse premalo sredstev in pomoči na razpolago. Od izmenjave mednarodne literature, hospitacij v tujini in doma, dobrih analiz stro-

kovnega dela in pedagoškega vodstva po šolah do problema, kako uresničiti prepotrebno izhajanje strokovnega tiska ali izboljšati metode mlajših učiteljev in se pravilno povezati z množičnimi organizacijami so bile stvari, o katerih so govorili defektologi.

Izrečeno je bilo tudi mnogo kritičnih pripomb na račun pisateljev in izdajateljev naših učnih knjig in učil, ki pogosto ne ustrezajo psihološkim in didaktičnim principom. Temelji posebnega šolstva se ne morejo utrditi vse dotlej, dokler ne bo splošnega temeljitega pregleda vse šoloobvezne mladine glede fiziološkega in psihološkega stanja. Zapušeno področje defektologije, kamor bi bilo verjetno treba vključiti od 3 do 5% mladine, ne bo doseglo polnega uspeha, če se ne bodo boljše povezali pedagogi, psihiatri in zdravniki in dokler ne bo ojačena šolska mreža posebnega šolstva.

Pomanjkljivosti šolskih delavnic obrtnih šol, internatov odpravljajo doslej defektologi po lastni uvidevnosti in zmogljivosti. Javnost se še vse premalo zaveda, kako velik bi bil moralni in kulturni učinek njene stalne pomoči.

Po dodatnih predlogih so delegati ustanovnega občnega zbora sprejeli konkretne naloge in sklepe, z njimi pa tudi povečano odgovornost. Udeleženci ustanovnega občnega zbora so poslali pozdrave maršalu Titu, CK KPS in vladi LRS.

Na volitvah je bil izvoljen plenum Združenja defektologov, v katerem so tovariši: Dobovšek Mira, Sušnik Rudi, Petrič France, Ogorelec Albin, Ulaga Emil iz Ljubljane, Jagodič Vojo iz Verzeja, Janežič Jelo iz Škofje Loke, Kovič Minka iz Smednika, Pipan Zora iz Maribora, Smrtnik Pavel iz Gradaca in Unverdorben Jože iz Celja.

Na prvi plenarni seji pa je bil izvoljen Izvršni odbor Združenja defektologov, ki ga sestavljajo: Dobovšek Mira — predsednik, Sušnik Rudi — tajnik, Petrič France — blagajnik, Ogorelec Albin in Ulaga Emil — odbornika. V nadzorni odbor sta izvoljena tov. Omerza Zdravko in Kralj Vilma. Na občnem zboru je bilo izvoljenih tudi 12 delegatov za zvezni ustanovni kongres Združenja defektologov Jugoslavije, ki bo februarja v Sarajevu.

K PRVI OBLETNICI PEDAGOŠKEGA KONGRESA NA BLEDU:

Vprašanje „Oglednik šol“ v Sloveniji

Nekaj misli ob Šilihovem članku v „Savremeni školi“

Lanski pedagoški kongres na Bledu je osvetlil potrebo po temeljiti reviziji pouka na vseh naših šolah. Zlasti referati o kvalitativnem pouku so izzvali živahno odobravanje vseh 200 delegatov. Zato je tudi na prvem mestu sklep, da se »dokončno teoretsko razčisti bistvo kvalitativnega pouka in vzgoje ter ustvari pogoje za njiju uresničitev«. Bled smo tedaj zapuščali s trdno voljo, da ne bo ostalo le pri lepih besedah, slediti morajo tudi — dejanja. Ob prvi obletnici kongresa bi bilo zanimivo ugotoviti, v koliki meri smo uresničili blejske sklepe. Ali smo storili vse, da bi dvignili pedagoško pripravljenost na terenu? Kako uspeva izmenjavanje praktičnih izkušenj in v 3. sklepu poudarjeno »oplačenje teorije s prakso in prakse s teorijo«? Ali je »Sodobna pedagogika« po kongresu upoštevala nakazano problematiko in jo dalje razvijala v smeri boljših uspehov našega šolstva?

V tem pogledu nimam točnih podatkov, menim pa, da odgovori enoletnih izkušenj najbrž ne bi bili za-

dovoljivi. Nekdo mi je dejal, da je na Bledu bila pedagoška problematika zajeta preširoko in ji tereni praktično niso kos. Vse premalo je tiste dinamike, ki bi rezala globlje brazde v zavest naših šolnikov, da gre za boljša pota v razrednem delu, ki bi morala vendarle voditi k boljšim učnim in vzgojnim uspehom.

Vedno bolj se mi zdi, da smo premalo časa posvetili vprašanju, kako naj kvalitativni pouk presadimo v prakso. Glavni referent na Bledu, tov. Šilih, je med pogoji za izboljšanje našega šolstva navedel pri važnih ukrepih tudi ustanovitev »oglednih šol« (gl. Zbornik I. str. 63). Zal se v diskusiji ni nihče dotaknil tega vprašanja, čeprav bi se tej misli morali živo odzvati vsi, ki jim je uresničitev kakovostnega pouka res pri srcu. Pozneje sem skušal s konkretnimi predlogi prodreti v zadevo, a bilo je prepozno. Sekcijski predlogi (vsaj nekateri) niso bili sprejeti med plenarne sklepe.

Šele zdaj je dana možnost, da zamujeno popravimo in se poglobimo v obširno problematiko »ogled-

nih šol«, ki jo je vsestransko razvil tov. Šilih v letošnji »Savremeni školi« (br. 5—6, str. 16 do 25). Iz lastnih dolgoletnih izkušenj trdim, da smemo šele z jasnim pogledom na take šole računati na uresničenje kvalitativnega pouka na širšem področju. Skoda, da razprava ni izšla v Sloveniji, kjer smo prvi poklicani, da ponovno rešujemo vprašanje, ki je bilo aktualno (seveda z drugačno vsebino in obliko) pred 25 leti in ni ostalo le na papirju.

V pedagoškem svetu velja že od Komenskega in Pestalozija dalje načelo, da za uvajanje novih idej in pokretov ne zadošča le izgovorjena ali pisana beseda. »Vzorne šole« so pedagoške nazore praktično preverjale in jih z »vzornimi nastopi« širile med šolnike. Tudi slovenska pedagoška tradicija jasno priča, da se je šolstvo trdno oklepalo pregovora »Besede mičejo — zgledi vlečejo« in so že začasa Herbartovih formalnih stopenj izbrani šolniki kazali svoje metode učiteljem. Pod vplivom eksperimentalne pedagogike so se po prvi svetovni vojni razvile po svetu šole, ki bi naj preizkusile nove učne metode z eksperimentiranjem. To so bile »poizkusne šole«, ki so hotele prelomiti s preteklostjo. Takratno pedagoško valovanje je tudi nas Slovence potegnilo v svet, da smo si ogledali razne take šole na kraju

samem. Priznati smo morali, da po veliki večini to ni bila »moda«, temveč resno pedagoško hotenje, ki je zlasti v takratnih socialističnih državah (pred 1930) želelo osvoboditi otroka iz spon odurnega verbalizma in didaktičnega balasta, v mnogih primerih pa tudi individualističnega oklepa buržoazije. Pogledi v svet so nam tedaj na študijskih ekskurzijah bistrili sociološke in pedagoške pojme, da smo se udeleženci prav zamisljeni vračali v ozke domače prilike. Ze leta 1926 so prvi slovenski »poizkusni razredi« na Jesenicah, v Blanci in v Studenčih privabili mnogo tovarišev. Marsikdo je pričel razmišljati in iskati nova, od takratne oficialne pedagogike precej drugačna pota. Organizirana »razredna zajednica«, aktivizacija učencev, human odnos do otroka — vse to je raznemalo duhove. Misli so se kresale na konferencah in zborovanjih, krog pristašev »nove šole«, pa tudi nasprotnikov se je širil. Medsebojni obiski v razredih s hospitacijami so se množili, izkustva so rastle in kmalu zajela velik krog praktikov, ki so si večkrat morali sami krojiti teorijo. Razumevajoči upravitelji in nadzorniki, normalno številno otrok v razredu (ne čez 40), dovolj časa za študij, razpoložljiva literatura (knjižnica Pedagoške centrale z mesečno članarino 1 din!), iskreni tovariši-

sodelavci — vse to so bili faktorji za dobre rezultate. Pozabiti ne smemo tudi na odlične stik s starši, ki so se z obiski v razredu prvič sami uverili o šoli, ki črpa iz življenja za življenje. Na Jesenicah, Blanci in v Studence so kmalu prihajali celo gostje iz južnih krajev, čeprav »poizkusni razredi« nikoli niso bili oficialno priznani. Učiteljišča iz Cerkove, Zagreba in Sabca so kljub temu rada obiskovala Slovenijo in pedagoško snovanje omenjenih razredov proglašala kot vzorno. Samo v Studenčih je bilo v 14 letih nad 1000 obiskovalcev, ki so hoteli spoznati »novo šolo« v praksi. Pridrutili so se pokretu kmalu še razredi na Teznu, Remšniku, Lovrencu, Smartnu, v Laškem itd., katere sončne in senčne strani so opisane v naši pedagoški literaturi. Kljub raznim nepravilnostim (»delovna šola«) anarhične reforme ni nihče propagal. Vsak didaktični nered je bil izključen, pomanjkljiva izobrazba mladine pa zelo krivičen odtok. Nobenih ugodnosti, nikakih »privilegijev« niso klicarji novih smeri pričakovali, vse je bilo odvisno le od resnega hotenja in čuta odgovornosti za uspeh in napredek.

To dobo opisuje tov. Šilih le na kratko. Ugotavlja, da je leta 1935 sledila ustanovitev državnih »oglednih šol« v Beogradu, Zagrebu in

Ne samo besede, tudi dejanja so potrebna

V zadnji številki PD smo seznanili čitatelje z Zvezo prosvetnih delavcev Francije in njenim delom. Danes objavljamo tekst sporazuma, ki smo ga z njo sklenili. Tekst je zgovorna priča, da ne nameravamo ostati samo pri vzpodbudnih izrazih

S P O R A Z U M

sklenjen med Federacijo prosvetnih delavcev Francije in Sindikatom učiteljev in profesorjev srednjih šol v Jugoslaviji zaradi preučevanja šolskih knjig

1. — V okviru Federacije prosvetnih delavcev Francije in Sindikata učiteljev in profesorjev srednjih šol v Jugoslaviji se ustanove komisije za preučevanje šolskih knjig, ki se rabijo v osnovnih in srednjih šolah obeh zainteresiranih držav.

Obojestransko in istočasno preučevanje šolskih knjig se bo opravljalo v obliki neposrednega sodelovanja med Federacijo prosvetnih delavcev (Francija) in Sindikatom učiteljev in profesorjev srednjih šol v Jugoslaviji.

2. — Namen preučevanja šolskih knjig je izmenjavanje izkušenj v območju pouka in vzgoje, kakor tudi krepitev in daljnji razvoj vzajemne ga francosko-jugoslovskega razumevanja in mednarodnega duha sploh.

Gre zlasti za to, da se pri obeh Federacijah ustanove komisije specialistov — članov sindikata, ki

prijateljstva in simpatij, ampak da nam gre za nekaj več: za začetek resničnega sodelovanja pri reševanju konkretnih nalog. Prvi zagon nam vliva vero, da ne bomo obstali sredi poti.

glojble poznajo vsa vprašanja, ki se nanašajo na pouk v obeh državah (strukture, organizacije, duha, pedagoške metode, položaja učiteljskega kadra), z zadolžitvijo, da pouče o tem sindikalno članstvo.

3. — Preučevanje šolskih knjig mora biti usmerjeno v pravico ocene vsake šolske knjige s stališča zgodovinske resnice, pedagoških zahtev in njenega vzgojnega značaja.

V početku se omeji delo na preučevanje knjig, ki se najbolj rabijo v zaključnih razredih osnovnega in srednješolskega pouka. Za tekoče šolsko leto je treba upoštevati naslednje tri šolske knjige: čitanke za zaključni razred osnovne šole, šolske knjige za prirodoznanstvo (za spoznavanje prirode) za zaključni razred osnovnega pouka ter šolske knjige za zemljepis za zaključne razrede osnovnih in srednjih šol.

V kolikor take šolske knjige še niso zamenjane, jih je treba zamenjati najkasneje do novembra, preučevanje že zamenjanih knjig pa se začne lahko pred tem rokom.

Komisije specialistov — članov obeh Federacij, bodo objavile rezultate preučevanja v pedagoških časopisih in eventualno v listih svoje države. V vsakem primeru bosta obe organizaciji, ki sta zaključili ta sporazum, izvršili medsebojno zamenjavo rezultatov svojih študij.

V kolikor bi se pokazala sporna vprašanja, jih preučita obe strani, preden se objavijo.

Kolikor bo mogoče, bodo organizirale komisije skupne sestanke v Franciji in v Jugoslaviji. Namen teh sestankov naj bi bilo neposredno izmenjavanje mnenj, hkrati pa tudi spoznavanje dela v zvezi s preučevanjem šolskih knjig na mestu samem.

Poročila o delu komisij bodo objavili sindikalni organi obeh Federacij.

Pariz, 19. novembra 1951.

Za Sindikat učiteljev in prof. srednj. šol v Jugoslaviji: prof. Isaković Milan, s. r.

Za Federacijo prosvetnih delavcev: prof. E. Hombourger, s. r.

Tudi v Westfaliji je učiteljstvo složno v boju za laično šolo

Westfalska zveza strokovnih vzgojnih in znanstvenih organizacij, ki je daleč največja učiteljska organizacija v deželi, je priredila med svojimi člani tajno glasovanje o zakonitvi predloga šolskega zakona v Westfaliji.

Članom so bila zastavljena tri vprašanja:

1. Ali želite, da ostane državni karakter šole tak, kakršen je bil doslej?
2. Ali želite šolo, ki bo, kakor predvideva predlog šolskega zakona, pod vplivom konfesij in svetovno-nazornih združb?
3. Ali vam je prav, da postanete politično-upravni uradniki v smislu predloga šolskega zakona?

Rezultat glasovanja kaže z vso jasnostjo odločitev GEW (Gewerkschaft Erziehung und Wissenschaft) in sviri pred nevarnostmi, ki jih prinaša predlog šolskega zakona.

Od 6261 članov Zveze jih je poslalo izpolnjene glasovnice 5268 (84,13 %). Neveljavnih je bilo od

»Osebnost profesorja kot vzgojitelja in predavatelja je najvažnejša za dosego dobrih uspehov v vzgojnem in izobraževalnem delu. Zato se mora vsak profesor zavedati vzgojnega vpliva svojega osebnega vzgleda na učence in mora gledati, da si z dobrimi vzgojiteljskimi in predavateljskimi lastnostmi pridobi ljubezen in spoštovanje učencev, da si pridobi in obdrži pri njih svojo avtoriteto.« Zbornik pedagoških člankov, 1950, II. zvezek, stran 96.

Vsak profesor, ki si je znal pridobiti avtoriteto pri učencih, jo bo znal tudi obdržati, če mu je nekdo namenoma ali po nerodnosti ne poruši. Nekdo ali nekateri, ki si, opirajoč se na svoj položaj, nepravilno lastijo pravico, da posegajo za nerazumevanjem, akoravno ne zlonamerno, na področja, kjer je profesor avtonomen in suveren.

Kdo bi zameril vzgojitelju ali celotnemu profesorskemu zboru, če je občutljiv ravno v tej točki, ko se pošteti, svojemu vzgojnemu delu predani poedinec zaveda, da s svojo osebnostjo in avtoriteto uspe, brez nje pa v svojem odgovornem delu propade.

Mnogo govorimo na tečajih in kongresih, mnogo pišemo v strokovni literaturi o vzgojnem delu pedagoga, toda kaj pomaga, če se ta trudi in prenaša teorijo v prakso, medtem pa mu nadrejeni z napačnim ravnanjem podirajo grajeno s tem, da mu rušijo avtoriteto.

Svarilen vzgled, kako ne bi smelo biti, kako zgrešeno je tako početje, nam nudi primer, ki smo ga obravnavali na plenarni konferenci Zobotehnične srednje šole. Primer je tipičen in bo dobro in prav, če izve zanj širši krog pedagoških delavcev.

Ob zaključku šolskega l. 1950/51 je oče neke dijakinje, ki se je, kakor kaže, poslužil svojega položaja in vplivnih zvez, obtožil direktorja Zobotehnične šole, da je izkoristil svoj službeni položaj z namenom maščevati se nad njegovo hčerko, dijakinjo 2. razreda omenjene šole. To obtožbo, polno klevet, je poslal na:

1. Biro za prošnje in pritožbe pri Predsedstvu vlade LRS,
2. Ministrstvu prosvete LRS — oddelek za strokovno šolstvo,
3. Ministrstvu za ljudsko zdravstvo LRS,
4. Javnemu tožilcu RLO IV in
5. Predsedstvu RLO IV.

Kljub temu, da je nadrejeni, to je Svet za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo, na podlagi zaslišanj in zapiskov ugotovil neumestnost in

3krat 5268 = 15804 (3 vprašanja) vprašanj 198 (1,25 %). 114 glasovnic je bilo neizpoljenih.

Udeležba je bila v primerjavi s političnimi volitvami zelo številna. Na posamezna vprašanja so člani odgovorili:

Vpraš. 1. z da 5117 (97,13 %)	Vpraš. 2. z ne 5029 (95,46 %)	Vpraš. 3. z ne 5012 (94,95 %)
Vpraš. 1. z ne 15 (0,28 %)	Vpraš. 2. z da 27 (0,51 %)	Vpraš. 3. z da 22 (0,41 %)

S tem tajnim glasovanjem prihaja do popolnega izraza stališče članov GEW do predloga šolskega zakona. Če naj bo učiteljska osebnost odločujoč faktor pri oblikovanju šolskega dela, lahko sklepamo, da bo usodni predlog, ako bo zakonjen, naletel na skoraj enodušen odpor pri učiteljstvu.

nepravilnost obtožbe, je zadevo prevzelo javno tožilstvo. Mimogrede povedano je šlo razen nezadostne ocene v splošnem predmetu predvsem za zaslužen nezadostno oceno v praktičnem delu. Niti v enem niti v drugem predmetu pa dijakinje ni poučeval direktor omenjene šole.

Javno tožilstvo, razumljivo, v svojem postopku ni upoštevalo pedagoških teženj in principov ter je obravnavalo primer kot kazenski postopek in vključilo v zaslišanje tudi dijake. Z napihovanjem te zadeve in vključitvijo dijakov v preiskavo, je bila storjena groba napaka proti osnovnim vzgojnim načelom. Nujno je dijaštvo dobilo občutek, da profesorski zbor ni avtonomen pri ocenjevanju znanja in odmeri kazni ter da je dijaku mogoče vplivati na ocene profesorskega zbora s pritožbo na resorje in celo na javno tožilstvo. Ta občutek je dijaštvo utrjevalo dejstvo, da je že prej resor dopustil, da so se nanj s svojimi zadevami obračali mimo uprave šole. Saj se je dogajalo, da so posamezni dijaki s svojimi zadevami mimo ravnateljstva šole hodili na resor in bili tam sprejeti, kar je dovedlo do neprijetnih situacij ter spravljal o nepotrebnih zadetih resor in ravnateljstvu.

Šlo je tako daleč, da se je neka izključena dijakinja skušala vsiliti na šolo mimo uprave šole. Ni vložila prošnje za ponovni sprejem, kot je predpisano, na upravo šole, temveč je šla takoj do najvišjih forumov, kjer so ji obljubljali nekaj, česar potem niso mogli izvršiti. Kaj bi na šoli pomenila taka dijakinja, če bi prodira s svojo zahtevo, ko bi se upravičeno smejala prof. zboru v obraz s svojo večno grožnjo: Kaj boste vi, ko grem lahko na višji forum! si lahko mislimo. Zamislimo si več takih dijakov na šoli in premišljimo o vsem lepem, kar smo slišali in brali o avtoriteti direktorja in profesorskega zbora.

Na omenjeni šoli se je zgodilo tudi naslednje: Na zavodu so bili kot štipendisti dijaki neke druge republike. O priliki neke ekskurzije ni ena teh dijakin po lastni krivdi mogla na ekskurzijo. Krivda za to se je prevallala na direktorja Zobotehnične šole, češ da uganja nacionalni šovinizem ter zastavlja dijake omenjene republike. Uvedena je bila disciplinska razprava, ki se je vršila na Ministrstvu za ljudsko zdravstvo LRS. Bila je javna, kot priče so nastopili dijaki naše šole.

Ne glede na to, kakšna je bila sodba, so bile posledice dalekosežne. Letos je pri popravnem izpitu padel iz nemščine dijak omenjene republike, ki pa je prišel na šolo pozneje, kot se je vršila omenjena disciplinska razprava. Ko je dijak izvedel, da izpita ni opravil z uspehom, je zahteval od direktorja, naj ukrene, da se negativna ocena popravi v pozitivno. Ko mu je direktor rekel, da to ne gre, je postal nasilen, grozil je, da se bo ustrelil, da gre itak nazaj v svojo republiko in tam nemščine ne bo potreboval. Ko tudi to ni zaleglo, je v grozečem tonu izjavil: »Prav, saj vemo, da nas ne marate.« Direktor sam pa je ves ta čas od disciplinske razprave imel občutek, da ima zvezane roke. Da ta občutek ni prijeten in da je pri takem stanju vsako delo nemogoče, bo razumel vsak pedagog.

Z ogorčenjem je profesorski zbor na omenjeni plenarni konferenci vzel na znaje vse navedeno ter soglasno ugotovil, da bi pod pogoji, ko bi dijaki lahko šel za vsako nezadostno oceno na javno tožilstvo, moral odstopiti. Dalje je prof. zbor protestiral, da mu na tak način rušijo avtoriteto, ki je temelj vse vzgoje. Ker pa to ni prvi primer, da so nadrejeni zavzeli napačno stališče z vključitvijo dijakov v preiskavo na indiskreten način, zahte-

va prof. zbor, da Svet za prosveto in kulturo v bodoče v takih primerih postopa po instanci poti, to je: pošlje naj inšpektorja, ki naj se preprica o umestnosti pritožbe, nato eventualno uvede disciplinski postopek in šele na podlagi ugotovitve, ki bi pokazale na dejanje zoper kazenski zakon, preda zadevo javnemu tožilstvu. V primeru dijakinje, ko se je njen oče pritožil na tolikih pristojnih ali nepristojnih mestih, pa je prof. zbor zahteval, da Svet za prosveto in kulturo takoj uredi potrebno, da se preiskava proti direktorju in članom prof. zbora prekine in spremeni v obtožbo proti tožitelju zaradi klevetanja uradne osebe po točkah, ki jih je že predlagal Svet za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo. In končno je prof. zbor Zobotehnične srednje šole na plenarni konferenci pooblastil člana prof. zbora, da napiše pričujoči članek kot svarilen primer k poglavju: avtoriteta in osebnost sta najvažnejši za dosego dobrih uspehov v vzgojnem in izobraževalnem delu na šolah.

Vsak vzgojitelj se zaveda, da lahko kaj pogrši in noben pošten pedagog se ne bo branil odgovornosti. Odgovarjal bo predpostavljene mu. Če je kriv profesor, naj v prvi instanci rešuje njegovo zadevo direktor. Direktor odgovarja svojemu predpostavljenu in tako naprej. Kar se pa tiče ocenjevanja znanja dijakov in izrekanja kazni, pa pustimo profesorju avtonomnost, ki je vreden vzgojitelj v nobenem primeru ne bo zlorabljal! To je in mora ostati osnovni princip vzgojnega dela. Rušitev vzgojiteljeve avtoritete je greh, storjen nad mladino. Dobro bi bilo, da bi se tega vsi prizadeti zavedali prav v vsakem primeru.

V imenu prof. zbora

Z. M.

PEDAGOŠKI TISK

Državna založba Slovenije je v tem letu v okviru svojega založniškega programa ustanovila tudi zbirko Pedagoški tisk, ki ga izdaja dogovorno s Pedagoškim društvom v Ljubljani.

Doslej je izšlo pet zvezkov. Zvezek 1: Venceslav Copic, Pisane. 50 str. teksta in 33 str. prilog. Broš. din 32.—

Zvezek 2: Kongres pedagoških delavcev LRS na Bledu I. 108 str., broš. din 120.—

Prva knjiga vsebuje načelne referate. Je to prva knjiga te vrste, ki je izšla v slovenskem jeziku. Imeti bi jo moral vsak, ki mu je na skrbi vzgoja otrok: učitelj, vzgojitelj in starši.

Ker je bila prva knjiga Kongresa na Bledu takoj ob izidu razprodana, je izšel ponatis te knjige v nakladi 1500 izvodov po din 129.—

Zvezek 3: Kongres pedagoških delavcev LRS na Bledu II. 272 str., broš. din 120.—

Zvezek 4: Kongres pedagoških delavcev LRS na Bledu III. 248 str., broš. din 110.—

Druga in tretja knjiga vsebujeta referate posameznih sekcij. Te štiri knjige obsegajo izbor tistega gradiva, ki je šolskemu delavcu najbolj potrebno.

Zvezek 5: Zbornik pedagoških člankov IV. srednjih in nižjih strokovnih šol. 88 str., broš. din 100.—

V tisku sta dva nadaljnja zvezka te zbirke in to: Peter Potočnik, Metodika pevskega pouka za 1. in 2. r. osn. šol. Nova predelana in razširjena izdaja bo izšla še letos.

Dr. V. Schmidt, Protestantsko šolstvo na Slovenskem. Knjiga izide januarja 1952.

V izdaji Sveta za znanost in kulturo LRS pa je Drž. založba Slovenije založila Priročnik.

Ljubljani (Bežigradu), ki bi naj širile novejšo metodo in s tem dvigale raven jugoslovskega šolstva. Pravi, da je vpliv teh šol na učiteljstvo bil le minimalen, čeprav so na njih delovali dobri učitelji. Organizacija hospitacij je bila pomanjkljiva, ker je prihajalo tja malo učiteljev, najmanj pa tistih, ki jim je bila pomoč najbolj potrebna.

Po kratkem zgodovinskem pregledu prehaja avtor na vprašanje:

Kakšen tip šole bi odgovarjal naši novi družbeni stvarnosti?

Možna sta 2 tipa: »ogledna šola«, ki prevaja teoretsko določene nove učno-vzgojne metode in »vzorna šola«, ki hospitantom demonstrira uspešen normalni pouk. Kako se naj odločimo?

Za »ogledno šolo« (po Pletersniku »ogledati se na koga« — vzeti si ga za zgled) govore važni razlogi. Znanstvena izkustva narekujejo danes nove metode učno-vzgojnega dela, ki se morajo najprej pod vodstvom teoretsko in praktično usposobljenih pedagogov preveriti. Nato se šele s hospitacijami učiteljstva presajajo na ostale šole. Vse to se mora vršiti dobro premišljeno, na strogi znanstveni osnovi. Ne gre za »kopiranje«, hospitanti morajo ob obiskih računati s konkretnimi pri-

likami svojega terena in morebitne novosti prilagoditi domačim razmeram.

Večini učiteljstva pa bi bilo najbolj ustrezno, če jim pokažemo, kako se dela z že ustaljenimi metodami. Njim so potrebne »vzorne šole«, ki v glavnem ne rešujejo neklih novih didaktičnih problemov, temveč učinkovito in prepričljivo prikazujejo pravilen učno-vzgojni postopek. Razume se, da mora vsaki hospitaciji slediti primerna obrazložitev vsega, kar so prisotni učitelji videli.

Tov. Silihi je mnenja, da so vzorne šole danes potrebne mladini in starejšim učiteljem. Prvim zaradi pomanjkanja izkušenj, drugim pa zaradi nevarnosti, da zaradi rutine vrše svoje delo rokodelsko in formalistično, torej daleč od pedagoške stvarnosti. Vzorne šole bi jih opozarjale na pravo pot.

Končno formulira tov. Silihi odgovor tako, da sta nam potrebna oba tipa, ki pa se morata organizacijsko združiti in realno vključiti v obstoječi šolski sistem. To je potrebno, da ne bodo ogledne šole v šolskem sestavu neke strokovno-umetne tvorbe. Načelno bi morala vsaka kategorija šolstva imeti svoje ogledne šole: osnovne, nižje gimnazije, višje gimnazije itd. Avtor se v članku omejuje tokrat žal le na prikaz

osemletne ogledne šole, ki je najvažnejša za naše razmere.

Kako bi ogledne šole osnovali?

Tov. Silihi predlaga v merilu celotne države:

a) Republiške ogledne šole v glavnih mestih republike bi bile matične šole, kjer bi se preizkušale nove pedagoške ideje pod neposrednim nadzorstvom Sveta za prosveto. Učitelji bi naj bili najboljši pedagogi-praktiki, sposobni organizatorji. Tu bi hospitirali v prvi vrsti učitelje okrajnih oglednih šol, ki bi nato prenašali nove metode na svoj teren.

b) Okrajne ogledne šole bi naj bile v okrajnih centrih. Na teh šolah bi učitelji-hospitanti nazorno spoznavali pravilno in uspešno organiziran pouk. Tudi tu bi služovali prvovrstni praktiki, ki so istočasno teoretsko dobro podkovani. Ponokod bi bilo potrebno, da se organizira ekspozitura tudi na bližnji nižje organizirani šoli z 2 oddelkoma. Okrajne ogledne šole bi pod dobrim vodstvom pedagoškemu napredku ogromno koristile. Pravilno usmerjanje v novo stvarnost in spoznavanje kvalitete bi v šoli, ki bi bila živ organizem v okviru lokalnih prilik, pomenilo neprecenljivo vrednost. Uspehi bi se nedvomno dvignili.

Vse šole ne bi bile na isti višini.

Zavisli od merila, s katerim merimo. Načelno je se okrajna ogledna šola morala zgledovati na republiški, da se ji približa. Ni pa izključeno, da se bo okrajna bolje razvijala in bo pot obratna. Toliko svobode naj imajo tudi okrajne šole, saj nam ne gre za kalupe.

Učenci in ogledni šoli bi se ne smeli razlikovati od učencev ostalih šol. Pač pa tov. Silihi zagovarja v razredu maksimalno število 30, kar je predvsem potrebno zaradi organizacije vzornih razrednih kolektivov, znanstvene individualizacije učencev itd.

Učitelji-pedagogi teh šol naj bodo — po mnenju tov. Siliha — absolvirani pedagogi fakultete (vsaj na republiški ogledni šoli), na okrajnih pa najboljše kvalificirani praktiki s temeljitim teoretskim znanjem. Zaradi znanstvenega dela se jim za jamčijo posebne doklade. Avtor predlaga, da bi Višje pedagoške šole osnovala specialni obče pedagoški oddelek, kjer bi se slušatelji seznanili s pedagoško skupino predmetov in se usposabljali za specialno pedagoško delo na oglednih šolah.

Ogledne šole kot pedagoški center svojega področja

S to željo zaključuje tov. Silihi svoje misli in predloge. Prepričan je, da bi take šole mogle praktično re-

ševati številna vprašanja, ki se danes »rešujejo« le v teoriji. V povezavi in s sodelovanjem pedagoških ustanov bi se hospitacije, konference in diskusije, razstave, predavanja in tečajji mogli vršiti v oglednih šolah. Z aktualnimi ideološkimi, pedagoškimi, metodičnimi in organizacijskimi problemi bi aktivizirala svoja področja, da bi kvaliteta dela kmalu ne bila več prazen pojem. Tu bi bili centri pedagoškega dela.

Predlog tov. Siliha se mi zdi kot topel veter, ki po dolgi zimi spet prinaša pomlad. Ne bomo brezumni za ukrepe, ki so nujni! Če se hočemo dvigniti iz šolskih mrkih odnošajev, je treba nekaj storiti. Pravkar poslušam konferenčno »pesem«, ki se ponavlja leto za leto: 75% dijakov I. razreda gimnazije je negativnih. Spet padajo ocitki na levo in desno... Zlo bo običajlo v onih, ki ne bodo z dejanji stopili na boljše pot. Tu ima osnovna šola tradicijo in vse pogoje, da stopi prva na plan. Akcija oglednih šol je izvedljiva in se bo morala uresničiti prej ali slej. Bled nam bo ostal priča, da hočemo »kvaliteto« resnično presaditi v prakso. Potrebno je le, da se led otaja tudi na prosvetnih vrhovih!

E. Vranc

TEZE za ustanovne občne zbornice združenj prosvetnih delavcev

Ko objavljamo spodaj nekoliko tez za občne zbornice združenj, želimo poudariti, da z njimi še zdaleka nismo zajeli vse problematike, s katero se bodo združenja morala ukvarjati. Namenoma smo tudi izpustili vse specialne naloge strok, ker bodo te poudarili posamezni iniciativni odbori, in se omejili na tista področja, ki bodo ostala zaradi narave našega dela skupna področja vseh prosvetnih delavcev. Ob teh tezah se naj tovariši delegati nekoliko pomudijo in jih na kongresih zavrzijo ali pa dopolnijo po izkušnjah, ki so jih pridobili v trdem šolskem, ljudsko-prosvetnem in političnem delu, da bodo ustanovni občni zbori živ dokaz polne predanosti našega prosvetnega delavca ljudstvu in njegovemu političnemu vodstvu.

I. Vzgoja

Strokovno, pedagoško in ideološko delo tvorijo celoto.

Stalno poglobljati svoje znanje ne prenehanje spremljanju uspehov na področju znanosti, kulture in politike.

Skrbno iztrebljati predsodke in ostanke neznanstvenih pogledov na svet in na družbo, ki so ostalina naše preteklosti.

Treba je širiti splošno izobrazbo. Razvijati je treba borbo mišljenj v vseh načelnih vprašanjih.

Pri pouku in vzgoji uporabljamo načela dialektičnega in zgodovinskega materializma.

Verouk je treba izločiti iz šole zaradi enotnosti našega izobraževalnega in vzgojnega dela.

Utrjevati je treba ideje demokratičnosti, nezavisnosti in enakopravnosti ter uveljaviti spoštovanje pravic človeka in narodov doma in po svetu. Posebej je treba utrjevati z borbo doseženo bratstvo in edinstvo naših narodov.

Razvijati je treba sodelovanje s strokovnimi in sindikalnimi organizacijami v državi in izven nje.

Mnogo bolj je treba razvijati čut za kulturno zakladnico tiska; člani društva naj postanejo redni naročniki »Prosvetnega delavca in »Sodobne pedagogike«. Odgovorneje je treba razviti mrežo dopisništva. Člani društev naj bolj načrtno razvijajo svoje zveze s sindikalnimi, političnimi in množičnimi organizacijami. Aktivno naj prvenstveno sodelujejo v pionirskih, mladinskih in ljudsko-prosvetnih organizacijah.

II. Strokovna izobrazba

Dobra strokovna izobrazba je temelj vsakega napredka.

Idejnost pouka naj organsko raste iz predmeta.

Članom je treba omogočiti solidno strokovno izobraževanje.

Strokovno delo je treba bogatiti tudi z izkušnjami drugih narodov, kar se da prvenstveno doseči z izmenjavo tiska, z medsebojnimi obiski, hospitacijami ter študijskimi potovanji.

Povečati prizadevanje za kvaliteten kader in stalnost kadra; premalo usposobljenim je omogočiti, da pridejo do ustrezne strokovne izobrazbe, nesposobne pa je treba izločiti. Upravitelji, upravniki in direktorji šol in zavodov ter inspektorji naj se izbirajo iz vrst najboljših strokovnjakov.

Člani društev sodelujejo pri sestavi učnih načrtov in predmetnikov, ki naj bodo solidno in premišljeno delo vsega članstva. Učni načrti naj se ustalijo.

Društva naj sodelujejo pri kritiki dosedanjih učbenikov in pri iskanju piscev za nove učbenike. Prav tako naj ravnajo pri reševanju vprašanja učil.

Opreme zbirk in laboratorijev so nepopolne, prav tako šolske knjižnice. Treba jih je izpopolniti.

Telesni in estetski vzgoji v šolah je treba dati več pomoči.

Učni uspehi so plod temeljitega dela, ne pa plod administrativnega postopka, zato je vsaj začasno ukiniti prakso ocenjevanja šole in posameznikov po visokih ali nizkih odstotkih tistih, ki so razred izdelali.

Treba je uvesti več enotnosti v pouk tujih jezikov.

Problem izvedbe strokovnih izpitov naj rešujejo združenja s pomočjo vsega članstva.

Medsebojne stike in hospitacije je treba poživiti.

Metode dela izboljšujemo s temeljitim teoretičnim znanjem in z izmenjavo izkušenj.

Dolžnost društva je, da sodeluje pri pravilni razmestitvi kadrov.

III. Sistem dela

Zastarele oblike dela je treba odstranjevati in ustvarjati nove.

Člani društva se morajo brigati za prosvetno politiko. S kritičnimi pripombami in konstruktivnimi predlogi naj ji pomagajo izboljševati naše šolstvo.

Delovne oblike določajo člani skupin in društev.

Individualno delo članov je pogoj za kolektiven uspeh društva.

Prostovoljnost je načelo tako pri včlanjevanju kot pri delu v društvih. Za birokracijo in diktaturo v društvih ni mesta.

Sestanki naj bodo kratki, polni vsebine, dnevni red in problematika pa poprej najavljena.

Upravni odbor društev naj bo v stalni zvezi z upravnimi, političnimi in množičnimi organizacijami, zlasti pa naj tesno povezuje svoje delo z delom Svetov za prosveto in kulturo in z delom šolskih svetov.

Prosvetni delavci naj bodo tisti, ki predlagajo volilcem člane okrajnih svetov za prosveto in kulturo.

Volilnost v društvih in v upravah vzporedno z družbenim razvojem postopno razvijati.

Klubi prosvetnih delavcev so zarišča društvenega življenja vseh strok prosvetnih delavcev.

Članstvo izvršuje svoje vzgojne naloge prvenstveno na področju ljudsko-prosvetne in splošne vzgojne dejavnosti.

Redno plačevanje članarine je dolžnost, ki ne bi smela biti samo izraz formalne pripadnosti društvu, temveč predvsem izraz društvene zavesti.

Člani društev imajo sindikalne dolžnosti in sindikalne pravice.

IV. Zaščita dela

Odstopanje od demokratičnih in prostovoljnih principov je nesprejemljivo.

Slabosti in nepravilnosti članov naj z vzgojnim delom in s pravilno pedagoško metodo odpravljajo že osnovne organizacije.

Nepopravljive zavrtilce napredka je treba onemogočiti in odstranjevati iz društev.

Društva naj bdijo nad tem, da pravice članov, ki jih dajejo zakoniti predpisi, ne bodo kršene. V tem naj bodo nepopustljivi.

Sodelovati je treba pri regulaciji plač, napredovanj in prevedb.

Posebno skrb naj društva posvečajo stanovanjskemu vprašanju.

Člani društva naj ne sprejemajo poslov, ki niso v zvezi s prosvetnimi in kulturnimi potrebami ljudstva.

Društva naj zahtevajo, da se njihovi člani strokovno izpopolnjujejo; pri tem naj jim tudi nudijo vso pomoč.

Skrbeti je treba, da ne bo nepotrebnih ali škodljivih premestitev.

Premestitve in stalnost pedagoških delavcev

Eno izmed važnih vprašanj, ki so bila načeta v zadnji številki Prosvetnega delavca, je vprašanje premestitve in stalnosti uslužbencev v prosvetni stroki. V razpravljani o demokratizaciji šolstva je bilo govora o anomalijah, ki da se dogajajo v našem šolstvu in birokratiziranem šolstvu v pogledu kadra, posebej še vodstvenega.

Prosvetni delavec priobčuje vse pogostejše članke, ki obravnavajo pojave na pedagoškem področju tudi s kritičnega stališča. Pojavljajo se celo polemična razpravljajna. To nam priča o znakih popuščanja tiste rezervirane zapetosti, ki je oklepala pedagoške delavce, da se niso mogli sproščati pri obravnavanju pedagoške problematike. V tisku se oglašava vedno več šolnikov, v učiteljskih vrstah pa se zaostruje pozornost in budi zanimanje za tisk, po drugi strani pa tudi za prosvetno problematiko. Gotovo bi se v razvoju šolstva izognili marsikateri nevednosti, ako bi o raznih vprašanjih razpravljali v širši diskusiji. Če ljudje samostojno razmišljajo, hočejo o stvarih tudi svobodno razpravljati. Samostojne misli in pogledi se med seboj krešejo in brusijo; v kritični primerjavi in presoji se bodo iz njih izoblikovali zaključki, ki lahko koristno služijo rasti našega šolstva.

V stalnosti ni treba gledati le interesov in zaščite interesov prosvetnih delavcev, temveč je učiteljska stalnost kar moči velike važnosti za pedagoško in prosvetno dejavnost samo. Vsakdo, ki je to poskusil, sam najbolje ve, kakšno dejavnost je razvijal v razredu, v šoli pri pouku in vzgoji mladine in na vseh področjih javne dejavnosti izven šole v kraju, kjer je služboval po lastni odločitvi in kako omrtvičen je bil nasprotno v kraju, kamor je moral proti svoji volji. Kaj vse lahko stori učitelj, ki se je življal v kraj, v razmere, ki je prislusnil žitju in bitju ljudstva, njegovim težnjam in potrebam, vrlinami in nezgodami, ki se je tako rekoč zilil z njim v celoto! Kako oboževanega z delovno moraljo, sproščenega, zadovoljnega se čuti prosvetni delavec v zavesti, da bo lahko nemoteno delal na tem mestu, dokler se ne bo fizično in duhovno iztrošil, da mu nad glavo ne visi neprestano Demoklejev meč premestitve. Prav tako vemo, kak je odnos staršev in ljudstva do šole in prosvete tam, kjer se je učitelj med ljudstvom zakoreninil in celo še tam, kjer vzgaja morda drugo pokolenje.

Prednosti zasedanja delovnih mest po razpisu in stalnosti pedagoških delavcev ne more zanikati nihče, kdor ni laik v pedagoških vprašanjih. Borba učiteljskega za stalnost in zasedbo mest po razpisu sega daleč nazaj. Spričo dognanj utemeljenosti in učinkovitosti pedagoške prakse in tozadevnih demokratičnih pridobitev prosvetnih delavcev v naprednejših državah je morala ugoditi nenehni in dosledni zahtevi prosvetnih delavcev že tudi nekdanja Jugoslavija. Toda najpogostejše je ostajalo le pri besedah in črkah na papirju; kolikor se je le dalo, so se izgrajevale uredbne in pridobitve. Mesta so se razpisovala, toda le deloma in ona težja in na podeželju in še od teh so zopet boljša dobili pristaši vsakokratnega režima. Tudi premestitve so se vkljub stalnosti vršile po zloglasni »službeni potrebi«. Brezobzirno so oblastniki gazili zakonice, prosveto in ljudi na ljubo

Prizadevati si, da se uvede za prosvetne delavce stalnost službenega mesta.

Higienske nedostatke po šolah in ustanovah je treba odkrivati in odpravljati z vsemi moralnimi in materialnimi sredstvi.

strankarskim interesom, dokler niso tudi formalno ukinili stalnosti.

V novi Jugoslaviji, v novi politični stvarnosti s celotno njeno življenjsko obliko in vsebino je tudi prosveti, šolstvu in prosvetnem delavcem bilo odkazano ustrezno mesto. Prosveti, šolstvu in vzgoji so bili postavljeni drugi temelji in novi smotri in z njimi tudi organizacija in vsebina izobraževalne in vzgojne dejavnosti. Analogno s tem je bilo treba tudi personalna vprašanja obravnavati in reševati po sodobnih kriterijih. Vse drugačni, vse drugi in novi odnosi do prosvetnih delavcev so bili najbolj točno opredeljeni v lapidarnem reku: kazenskih mest ni.

Kakor vemo, je bilo po osvoboditvi na šolskem in prosvetnem področju poleg drugih težkih problemov, ki so nastali kot posledica vojne in zahtev novega časa, največje prav vprašanje kadra. Velike izgube v vojni so zasekale široke vrzeli v vrste prosvetnih delavcev. Množitev in rast najrazličnejših šol in vzgojnih ustanov ter težnja širokih ljudskih množic po izobrazbi je zahtevala vedno več in več šolnikov. Učna mesta je bilo treba zasedati s kadrom. Kadra pa je primanjkovalo in zlasti še strokovno in politično kvalificiranega kadra. Da zamaši največje vrzeli, je oblast posegla po zaslinih ukrepih; novi prosvetni kadri so prihajali iz kratkih tečajev in že odsluženi šolniki so ostajali na službenih mestih. Vsakomur bo jasno, da v danih razmerah in pogojih ni bilo mogoče razpisovati službenih mest in tudi ne izvajati načela stalnosti, dasi je pretežna večina šolnikov po osvoboditvi zasedla svoja stara mesta in so premestitve, v kolikor so bile nujne, zadevale le del kadra.

Res je, kazenskih mest ni in jih v socialistični družbi tudi biti ne more. Ljudje daleč od prosvetnih in kulturnih središč, po hribovskih selih in naseljih so prav tako deli našega narodnega telesa, potrebni, vredni in še kako upravičeni do vse-narodnega dela na kulturi in izobrazbi. Kjer so ljudje, tam mora biti šola. Na šoli pa mora biti učitelj. Tudi tamkaj potrebujejo dobrega učitelja in prosvetnega delavca. Zakaj ti otroci ne bi bili deležni šolske vzgoje in pouka? Tam v odročnem kraju je gimnazija, ljudstvu jo je dala ljudska oblast. Gimnazijo posečajo hribovski otroci, ki je sicer ne bi nikoli mogli posecati, bistri so in pridni in ukazeljni. Potrebujejo učitelja, profesorja, vzgojitelja, prosvetnega delavca, ki bo vršil tamkaj prosvetno poslanstvo tudi izven štirih šolskih sten.

Sedaj se pa vprašajmo iskreno: v kom je toliko predanosti in idealizma, da bo šel na te in take šole, osnovne in gimnazijske? So častne izjeme, so pa le redke. Pa vendar tudi na te šole je treba postaviti šolnike in prosvetna mesta jih je morala postaviti. Takrat pa je zavrhlo: pa pravite, da ni kazenskih mest!

Mnogo je predanih in uvidnih šolnikov, ki se dajo prepričati, drugi so pa prav tako prepričani o kazenskih mestih in krivicah, ki se jim godi. Toda s krivico je tako kakor s pravico in pravičnostjo, relativna je. Kar ima nekdo za svojo pravico, je za drugega istočasno krivica. Res je bilo mnogo premestitev in zaradi njih je šolstvo utrpelo dosti škode. Najčešče pa so bile premestitve vendarle potrebne in so se izvršile iz službenih potreb in to ne po nekdanjem pojmovanju in praktičiranju. Nemara bi bila škoda v šolstvu še večja, če bi ostalo brez učiteljev še več šol, kakor jih je.

Vzroke in potrebe dosedanjih pogostejših in obsežnejših premestitev

je treba vsekakor iskati v občutnem pomanjkanju kadra in pa v neke vrste fluktuaciji, ki se je iz kakršnih koli vzrokov pojavljala tudi v vrstah prosvetnih delavcev. Iz najrazličnejših vzrokov so se službena mesta često izpraznjevala. Treba jih je bilo zasedati in nastopila je potreba premestitve. V pomanjkanju kadra in zlasti še vsestransko kvalificiranega kadra je iskati tudi pojave anomalij, da so na vodstvenih mestih ljudje z neodgovarjajočo šolsko kvalifikacijo in tudi brez zadostne strokovne prakse. Pri čestih premestitvah so se kakopak godile tudi napake in morda tudi krivice. Morda bi celokupno personalno politiko vodili boljše in brez večje škode, če bi slo-nela na širši bazi sodelovanja in tudi odgovornosti za namestitve in premestitve.

Kdor je kdaj imel opravka s premestitvami bodisi po službeni dolžnosti ali kot delegat organizacije ali sindikata, je občutil vse komplikiranost in tudi občutljivost tega posla. Ko bo dovolj kadra za vse vrste šol, bo s popolnjenjem vseh mogočih mest in s premestitvami laže, vsekakor laže kakor je bilo v začetku; začetek je pač težek. Temu se že približujemo. Dotok kadra je zmeraj močnejši in tudi strokovna kvalifikacija je v porastu. V personalnih vprašanjih bodo pa vedno nastopale in obstajale komplikacije in težave. Vsklajevati potrebe in interese šolstva ter potrebe in interese posameznika in kolektiva ni lahko niti enostavno delo. Tu nastopajo tudi različni činitelji, ki vlečejo vsak k sebi ali pa se križajo. Konkretni primeri iz vsakdanje prakse bi to zgornjo izpričali.

K razpravam o predlogih za namestitve in premestitve so se v poslednjih letih pritegovali že tudi zastopniki sindikatov. To je že stopnja demokratičnosti v personalni politiki. Največkrat se je pa pripetilo, da so ti zastopniki lomili kopje za premestitve tega ali onega na boljše mesto, izpopolnitev izpraznjene mesta pa prepustili upravnim organom. Sedaj dajejo predloge in nosijo tudi odgovornost zanje prosvetni sveti. Tako se postavlja personalna politika na vse širšo bazo, ki jo bo treba še širiti in njeno demokratičnost poglobljati.

Bistveni del demokracije v šolstvu je tudi najširša demokratičnost v personalni politiki, pa naj gre za sestavo oblastvenih forumov, strokovno vodstvenih organov, ali pa za zasedbo službenih mest po razpisu ali za učiteljsko stalnost. Za demokratizacijo šolstva morajo biti podani pogoji, objektivni in subjektivni. Ti poslednji se izražajo v pravilnem presojanju vsebine demokracije, v zrelosti, razumevanju, predanosti, v tovarištvu in sploh v miselnosti posameznika in kolektiva. Ne bi mogli reči, da se ti obojestranski pogoji ne oblikujejo in ustvarjajo in da si že tudi sama demokracija v šolstvu ne postavlja svojih temeljev; o tem govore že različni ukrepi.

V sklop demokracije spada tudi demokratično javno razpravljanje. Vsaka stvar ima pač dve plati in je treba osvetliti zmeraj obe, da dobro spoznamo in prodremo v njeno vsebino. Naše šolstvo vsi vkljub vsebi dinamičnosti oblikuje svojo strugo, po kateri se bodo pretakali tokovi njegove dejavnosti. V teh letih smo lahko nabrali tudi na področju personalne politike dovolj izkušenj in najbolj prizadeti bi s področja razmestitev in premestitev lahko dali najbolj otipljive primere. Na potu nadaljnje demokratizacije šolstva bo treba vsekakor polagoma prehajati k zasedbi službenih mest po razpisu in utrjevati stalnost prosvetnih delavcev, kakor tudi k volitvam vodstvenih organov. Horvat Izidor

Način ocenjevanja praktičnega dela v nižjih strokovnih šolah

Pouk praktičnega dela je pouk posebne vrste. Za razliko od teoretičnih predmetov mora pri tem učene pridobiti razne ročne spretnosti. Zato izdelujejo učenci razne predmete po takem vrstnem redu, da se stopnjuje težina izdelave in da osvaja učence eno spretnost za drugo. Tudi tu je torej potreben metodično sestavljen učni načrt in pa stalno preverjanje, kako učence napreduje, kar pa dosežemo samo z ocenjevanjem izdelkov. Se eno dejstvo moramo imeti pred očmi, ko pripravljamo učence za ročno delo; sposobiti ga moramo, da se po končani šoli stoodstotno vključi v proizvodnjo, ki ceni delavca v toliko, v kolikor daje dobre proizvode. Ocena delavca zavisi torej izključno od kakovosti izdelka in na to osnovno je treba čimprej postaviti tudi ocenjevanje šolskih izdelkov učencev.

Ocena praktičnega dela naj bo čimprej ocena kakovosti njegovega izdelka. Morda bi bilo potrebno, da se prve dni učenja praktičnega dela oceni učencu poleg kakovosti tudi način dela, pristopanje k delu in njegov odnos do dela. Vendar ta ocena ne sme predstavljati več ko

30% celotne ocene; 70% mora v vsakem primeru predstavljati ocena kakovosti izdelka.

Ocenjevanje kakovosti izdelka praktičnega dela je različno od ocenjevanja teoretičnih predmetov. Pri tem ocenjevanju se moramo ravnati po pravih proizvodnje. Za proizvodnjo ni važno, kdo in kako je delal izdelek, važen je le končni proizvod. V industriji ne dela delavec cele naprave, temveč posamezne dele, ki pa morajo biti izdelani tako, da je napravo mogoče sestaviti brez ozira na to, kdo je delal posamezne kose. Ker pripravljamo učence za proizvodnjo, ga moramo čimprej privaditi tej njeni odnosi zahtevi. Jasno, da je način, kako smo prišli do končnega izdelka v proizvodnji in šoli, različen, kar pa je važno samo za inštruktorja in se ocenjevalca ne tiče, v kolikor so učenci delali po učnem načrtu, risbah in s predpisanim orodjem. Vsako odstopanje od navedenih predpisov je treba javiti tudi ocenjevalcu, da temu primeroma prilagodi podloge za ocenjevanje.

Ocenjevanje izdelkov je neke vrste primerjanje z nekim idealno izdelanim predmetom, oziroma s

predmetom, ki naj ima določene kvalitete. Vsi izdelki morajo biti zato ocenjeni po enotnih vidikih. Ocenjevanje zahteva predvsem precej časa, saj imamo komplicirane izdelke, pri katerih je kvaliteta razdeljena tudi na 50 in več postavk in je potrebno vsak posamezni komad petdesetkrat pogledati, preden je ocenjen. Dalje moramo oceniti skupke vseh izdelkov po posameznih kvalitetah, primerjati je treba iste lastnosti vseh izdelkov med seboj, kajti samo v tem primeru bodo ocenjeni vsi izdelki po istih vidikih. Osnovna zahteva pravilne ocene je pravičnost. Če želimo biti pravični, mora ocenjevati vse istovrstne izdelke isti ocenjevalec ali vsaj ocenjevalci, ki so med seboj v najtesnejši zvezi. V drugem primeru morajo imeti ocenjevalci pred seboj vse istovrstne izdelke, da bi lahko primerjali svoje ocene z ocenami drugih ter se tudi takoj na mestu sporazumeli s tovariši pri vsaki izločljivi točki. So določene kakovosti izdelkov, ki jih je posamezno nemogoče pravilno oceniti. Taka je na primer ličnost, katere bistvo je ravno v tem, da ugotovimo razliko v zunanem videzu posameznih izdelkov. Če ocenjujemo ličnost, se bo prav gotovo zgodilo, da bo kak boljši izdelek ocenjen nepovoljneje kot neke slabši, ako ocenjevalec ni imel pred seboj vseh izdelkov, da bi jih

med seboj primerjal. Za ličnost ni mogoče postaviti fiksnih pravil, temveč je ocena prepuščena v veliki meri izkušnji in sposobnosti ocenjevalca. Celo pri merah, za katere postavimo lahko najstalnija pravila za ocenjevanje, se bo zgodilo, da bo sta dva ocenjevalca dobila različne rezultate, ker je ocena odvisna od tega, kako meri, kje in na kakem mestu in na koliko mestih meri isto mero, kako upošteva razlike, ki jih z merilom ne more izmeriti, a jih lahko zapazi (pod eno desetinko milimetra) in slično.

Dolžnost ocenjevalca je, da ugotavlja poleg individualnih ocen še oceno oddelka in letnika kot celote. Da bo njegovo ocenjevanje res učinkovito, mora ocenjevalec zares poznati učni načrt praktičnega dela, predpisano orodje pa tudi dovoljene in prepovedane načine dela. Na podlagi analize vseh istovrstnih izdelkov bo dobil sliko o načinu dela posameznih inštruktorjev in ugotoviti napake, ki jih delajo pri učenju. Našel bo tudi marsikak uspešnejši način dela, ki ga bo lahko prenesel na ostale inštruktorje. Ocenjevalec igra v šoli zelo važno nalogo posredovalca in usmerjalca učenja praktičnega dela. Napredek šole je v nemale meri odvisen od sposobnih, pravičnih, vestnih in marljivih ocenjevalcev. Dobar ocenjevalec je na

šoli izoborno dopolnilo dobremu inštruktorju in Damoklejev meč nad slabim.

Se ene okolnosti ne smemo prezreti, če hočemo, da bo vplivala ocena vzgojno. Ocena mora biti objavljena takoj, ko je izdelek gotov. V objavo ocene ne smemo niti malo čakati, objavljena mora biti dokler so pri učencih in inštruktorjih še sveži spomini, kako so učenci delali, kje so imeli največ težav, predvsem pa, kje niso delali točno po inštruktorjevih navodilih. Oceno naj izvede ne samo prizadeti učenci in inštruktor, temveč tudi vsi učenci istega razreda.

Tudi pri pripravi materiala mora imeti ocenjevalec odločilno vlogo. On bo najbolje vedel, kakšen naj bo material in kako naj bo pripravljen, da se učenci nečesa nauče.

Kot vidimo, ima ocenjevanje in ocenjevalec v šoli eno najvažnejših nalog. Da bo tem svojim nalogam kos, mora imeti poleg odličnih osebnih lastnosti še dovolj časa, da si ustvari popoln pregled nad delom vseh učencev. Za ocenjevanje mora biti vedno pripravljen, tako da ne čakajo niti izdelki na ocenjevanje niti ocene, da se objavi. Imeti mora čas, da redno obiskuje učence pri delu. Ocenjevalec mora biti torej posebej določena oseba. Mnenje, da ocenjuje učence lahko tudi njihov inštruktor

Zakon o osnovnem šolstvu v LRH

Odbor za prosveto pri Svetu za prosveto, znanost in kulturo LRH Hrvatske je izdelal osnutek zakona o osnovnem šolstvu, ki ga je pred satorom v obsežnem ekspoziju obravnaval predsednik Sveta za prosveto, znanost in kulturo, minister dr. Miloš Zanko. Iz tega ekspozija navajamo nekatere misli in podatke.

Vloga in naloge osnovne šole.

Določanje vloge in naloge osnovne šole v procesu socialistične graditve ni zgolj teoretično vprašanje, ampak najaktualnejše politično vprašanje naše prosvetne politike, pa tudi eno najbolj aktualnih vprašanj družbenega življenja.

Ceprav imamo danes že prilično zadovoljivo mrežo osnovnih šol, nismo teh šol še afirmirali kot družbenih ustanov in družbenih sil. Pred nami je torej še naloga, da vzpostavimo takšen odnos in tako raznovrstno povezavo šole z družbenim življenjem in nalogami — predvsem na vasi — da šola ne bo le tuja temveč tudi upoštevana institucija, širitelj naprednega socialističnega pogleda na svet.

V zvezi s tem bi opozoril na nekatere stvari, ki jih v praksi ne upoštevamo dovolj, ter se prav zato naložimo po afirmaciji osnovne šole tako ostro postavljamo kot pogoj za rast našega šolstva in ljudske prosvete.

Navada je, da razumemo pod šolo samo šolsko poslopje z učitelji in učenci. Naloga, ki so dane ljudskim šolam, pa zahtevajo, da gledamo nanjo bolj široko, da v pojem in dnevno prakso šole vnesemo nove elemente, nove zveze in odnose do življenja.

Hrvatska ima 3305 osnovnih šol z 8335 učitelji in 405.295 učenci. To je sredstvo, ki ga v njegovi potencialni moči še zdaleč nismo dovolj izkoristili v boju za socialistično preobrazbo, ki se izvaja na vseh področjih ljudskega življenja.

To smo imeli v mislih, ko smo v osnutku zakona o osnovnih šolah določili kot nalogo šole:

dajati učencem splošno osnovno izobrazbo;

vzgajati učence v duhu bratstva in edinosti narodov Federativne ljudske republike Jugoslavije, v zvestobi do socialistične domovine, v spoštovanju drugih narodov, v ljubezni do dela in spoštovanju pravice in svobode človeka, da bi kot svobodni ljudje socialistične družbe mogli vršiti svoje osebne in družbene pravice in dolžnosti;

da širijo med ljudstvom prosveto in kulturo s stalnim sodelovanjem pri kulturnoprosvetnih društvih in ostalih ljudskoprosvetnih organizacijah.

Iz takega postavljanja nalog veže sveži, plemeniti, domoljubni in humanistični duh naše koncepcije socializma in človekove vloge v njem. Zato naša skupnost tudi z vso pravico pričakuje, da bo vsak učitelj v tem duhu vzgaja najmlajšo generacijo. Kar pa se tiče učiteljev, ki na to svojo družbeno dolžnost pozabljajo, predvsem pa še tistih, ki so usmerjeni proti tako širokogrudni, svobodoumni, patriotični in humanistični vzgoji naših najmlajših — ti niso vredni ne naziva ne poklica ljudskega učitelja.

Nam je potrebna posebno še na deželni šoli, ki bo pognala globoko korenine v ljudsko življenje in bo s svojim obstojem in delom vplivala na oblikovanje napredne miselnosti.

Sola in ljudska prosveta.

Sole se ne more obravnavati ločeno od aktualne problematike, kakršna se pojavlja prvič v ljudskoprosvetnem delu, drugič pa v predšolski vzgoji otrok.

Uspeli v ljudskoprosvetnem izobraževanju so dokajšnji in raznoliki:

je zgrešeno, saj ta nima niti časa niti možnosti za vse naloge ocenjevalca. Ocenjeval ne bo takrat, ko je to potrebno, pač pa tedaj, ko bo imel čas. Poleg tega pozna inštruktor svoje učence in bo pri ocenjevanju pod vplivom njihove prirodnosti in lenobe, discipliniranosti in nediscipliniranosti. Ocena, ki jo bo dal inštruktor, ne bo objektivna ocena kakovosti izdelka, temveč subjektivna ocena dotičnega učenca. Za dokaz bom navedel en sam primer.

Na neki šoli je bila navada, da se v drugem in tretjem letniku ocenjujejo samo izpitna dela, dočim je učna dela ocenjeval inštruktor sam. Vsi učenci so imeli pozitivne ocene. V naslednjem šolskem letu pa je začela ocenjevalnica ocenjevati vsa dela, česar pa učenci niso vedeli, dokler niso oddali prvega učnega dela. Učenci so tedaj prinesli izdelke, da bi jih oddali. Ko jim je inštruktor povedal, da jih bo ocenila ocenjevalnica ne pa on sam, so vsi odšli zopet na svoja mesta in delali na istih kosih brez vsakega pojasnjenja nekaj ur. Vedeli so torej, da njihov izdelek ni najboljši, da pa ga bo inštruktor sprejel, ker ne bo imel dovolj časa, da ga pošteno pregleda in oceni. Še poraznejše so bile tedaj ocene. Od osmih oddelkov so imeli štirje negativno povprečno oceno 57 do 59%, a ostali štirje le nekaj boljše, to je 62 do 65%. Od

Od osvoboditve dalje smo imeli 13.987 analfabetskih tečajev. V teh se je naučilo brati in pisati 205.640 oseb. Poleg teh smo imeli še vrsto drugih tečajev za splošno izobrazbo odraslih — osnovnih, srednjih in predmetnih. Danes imamo 31 splošno izobraževalnih šol za delavce. Ljudskih knjižnic imamo 2119, od teh 2552 v vaseh. Ljudske univerze organizirajo vsako leto nekaj tisoč predavanj. Kulturno prosvetnih društev je nekaj stotin.

Pri vsem tem smo pa vendarle šele v prvi fazi ljudskoprosvetnega dela in daleč od tega, da bi mogli reči, da je stvar v teku. V sramoto nekaterih naših prosvetnih organov in prosvetnih delavcev, nekaterih društev in organizacij imamo ponekod opraviti še vedno v preveliki meri z osnovno nalogo v ljudskoprosvetnem delu: z odpravo nepismenosti. Brez črtalnic in drugih elementarnih institucij in kulturnih navad izgublja tudi samo delo na odpravi nepismenosti svoj smisel. Večji zalet v tej dejavnosti ni odvisen toliko od gmotnih sredstev, kolikor od drugih faktorjev.

Sola in predšolska vzgoja.

Delo na predšolski vzgoji je aktualno tako zaradi rastočega vpliva malomeščanske stihije, kakor tudi zaradi rastoče aktivnosti reakcionarnih elementov v odnosu do šolske mladine. Imamo učitelje, ki so v ideološkem in kulturnem boju proti takim vplivom povsem pasivni in ki celo tolerirajo nedopustne oblike organiziranja dela klera s šolsko mladino izven šole. Tudi nadalje bo naše najuspešnejše orožje v boju proti škodljivim vplivom še vedno okrepljeno ideološko, politično in kulturno delo, poleg tega pa je potrebno tudi samo šolo angažirati zoper reakcionarne vplive, ki ovirajo učence pri dojetanju sodobne znanosti.

Jasno, da ljudsko-prosvetno delo in predšolska vzgoja nista niti edino niti edini nalogi šole. Nasprotno — tu moremo biti uspešni samo tedaj, če bodo zagrabili vsi: i Partija ter množične organizacije, i šole ter vse prosvetne ustanove, da ne omenjamo še staršev samih. Toda kar zadeva šole — projekt tega zakona jih za to delo obvezuje in v tem je njegova vrednost.

Družbeni položaj učiteljev.

V preteklosti smo imeli prosvetne delavce, ki jim je ljudstvo ohranilo trajen spomin. Imeli smo jih tudi v NOB, imamo pa jih tudi danes. Danes več, nego kdaj koli prej. Vsak dan jih je več, ki se zavedajo, da je učitelj samo tedaj izvršil svojo dolžnost in da samo tedaj sme nositi ta častni naziv, kadar stoji v prvi bojni črti v borbi za prosveto na kraju, kjer se boj dejansko bje, nesebično in vsem težavam in marsikdaj tudi nerazumevanju nakljud. Ze samo delo teh učiteljev je obsodba slabega dela tistih učiteljev, ki jim ni centralna točka briga za čimboljše delo v šoli in izven nje, pač pa lov za premetstvenim dekretom, beg od dela, nezanimanje za strokovno napredovanje itd.

Brez dvoma bi v šolstvu dosegli boljše rezultate, če bi tudi vsi oblastni organi na terenu pokazali več razumevanja za vprašanja življenjskih in delovnih pogojev učiteljev in ko bi nekateri okrajni in mestni Sveti za prosveto z večjo prizadetostjo in stalnostjo skrbeli za nekampanjsko izvedbo tistih sklepov III. plenuma CK KPJ, ki se nanašajo na materialna vprašanja šole in učiteljstva.

Velika je odgovornost učiteljev, ki so prvi poklicani, da s svojim delom afirmirajo šolo in svoj poklic. Prav tako pa tudi nevnesto delo ne-

190 učencev je imelo 77 nezadostne ocene, a od teh 7, katerih ocena je bila izpod 40%, to je ocena, ki je tako slaba, da jo šola v normalnih prilikah niti ne označuje več v odstotkih. Rezultat je bil torej porazen. Rezultati pa so se bistveno spremenili odkar so učenci vedeli, da bodo vsi izdelki po ocenjevalcih ocenjeni. Pri petem učnem delu so bile povprečne ocene oddelkov 74 do 82%. Med posamezniki ni bilo niti ene negativne ocene. Mislim, da ni treba jasnejšega dokaza za pozitivno vlogo ocenjevalnice.

So pa še druga dejstva, ki govore za posebno ocenjevalnico. Ena najbolj čestih napak je, da delajo posamezniki mimo navodil, po svoje. To je primer predvsem pri tistih učencih, ki so že nekeje delali. Taklega učenca ozdravi za vedno pripomba ocenjevalca, da je ocena slabša zaradi nepravilnega delovnega postopka, ki mu ga je inštruktor sicer objasnili, a mu učenec ni verjel. Inštruktor ima pri takih učencih veliko lažje stališče. Zelo radi se zanašajo učenci na svojega inštruktorja, ki naj misli zanje. Če bodo vedeli, da jim bo dal končno oceno ocenjevalec, ki ne bo vedel čigav je učni kos, bo delal učenec neprimerno samostojneje in bo resno pretehtal, kako bi naredil kos čimbolje in pravilneje.

V. Juvanec

katerih učiteljev ne more in ne sme biti nekaterim lokalnim činiteljem opravičilo za indiferentnost do šole in prosvetnih delavcev.

Šolsko vodstvo.

Težišče prosvetnih problemov osnovnega šolstva je v osnovnih šolah, srednjih in strokovnih šolah. Tam se je treba z njimi spoprijeti, tam je treba dati večje pravice pa tudi večje dolžnosti in ne nazadnje — tudi več stvarne pomoči. Razvijati je treba zavest o družbeni odgovornosti učitelja, sprostiti iniciativno poedinca in učiteljskega zbora, preprečiti, da bi se ustvarjala med njim uradniška miselnost, ki čaka za vsako vprašanje direktivnih navodil »od vzgoraj«.

V členih, ki govore: **Osnovno šolo upravlja učiteljski zbor oziroma upravitelj.**

Učiteljski zbor sestavljajo šolski upravitelj in vsi stalni učitelji. Učiteljski zbor razpravlja in sklepa o vseh stvareh, od katerih je odvisno pravilno delo, dober uspeh in napredovanje šole. Pri izbiri pedagoške delovne metode so učitelji samostojni, smo sankcionirali večje osamosvojitve učiteljskega zbora, upravitelja in šole sploh. To je obenem znamenje zaupanja in priznanja, ki naj velja večini učiteljstva, ki je zrela, da prevzame večjo odgovornost za napredek izobrazbe. Tistim pa, ki jih skrbi aplikacija načela o samoupravljanju v šolstvu, je treba povedati, da napredek ni toliko odvisen od modrosti poverjeništa, kakor od vneমে sposobnosti učiteljev in njihovih kolektivov. Kar pa seveda še ne pomeni, da ne bi bili več potrebni nobeni ukrepi višjih prosvetnih organov.

Člen 81 pravi: **Svet za prosveto in kulturo mestnega ozir. okrajnega ljudskega odbora izvaja neposredni nadzor nad delom v osnovni šoli, daje strokovno pomoč in ukrepa o zboljanju vzgojno-učnega dela v šolah.** Sveti morajo storiti vse, da bodo dosegli pri krajevnih faktorjih in organizacijah drugačen odnos in več brige za šolo in prosvetne delavce, kakor tudi prosvetnih delavcev do njihovih nalog. Dolžni so, da organizirajo smotrnejšo in bolj strokovno inspekcijo šol, ter da dajejo večjo stvarno pomoč učiteljstvu in pokažejo večjo skrb za materialno ureditev šol.

Obvezno osemletno šolanje.

Z zakonom se uvaja obvezno osemletno šolanje. Menim, da ni treba razlagati, zakaj naj ima v naši državi vsak državljan — ne oziraje se na njegov kasnejši poklic — osemletno osnovno šolanje. Moj nam je, da pokažem na tiste stvari in težave, na katere pri izvedbi tega cilja naletimo in na katere bomo še naleteli.

Graditev socializma tako kot ga pojmuje Partija in so si jo osvojile delovne množice; nove oblike gospodarstva in družbenega življenja, ki so se pričele razvijati na vasi v zvezi s socialistično preobrazbo vasi; prvi veliki uresničeni rezultati industrializacije in elektrifikacije, ki najjavljajo ne samo potrebo po visoko kvalificiranemu in srednjemu kadru, ampak tudi po svežih izobrazbenih ravni delavcev; ekonomska organizacija in agrotehnična problematika delovnih in splošnih poljedelskih zadrug, ki tudi zahteva večji horicont in hivo izobrazbe — vse to in še marsikaj drugega zahteva, da vsi, najbolj pa seveda mlajša generacija, ki bo v 4-6 letih prišla v delavnice in tovarne, stopijo v življenje z večjim znanjem kot pa ga more dajati štiriletna osnovna šola.

Nič več ne zadošča, da nauči osnovna šola učenca samo čitati, pisati, seštevati in odštevati. Treba je dati več, česar pa v prvih štirih letih ne moremo. (S čimer seveda nočem reči, da bi neke štiriletne šole ne mogle dajati več, kakor pa dajejo.) Tudi mi se bomo na področju našega gospodarskega razvoja srečali z našo zaostalostjo bolj občutno kot pa je to potrebno, ako teh vprašanj ne bomo v šoli in s pomočjo šole reševali bolj uspešno kot pa smo delali doslej. Zato smo prešli na osemletno obvezno šolanje. Samó ta ukrep pa še ne bi zadoščal: Ta ukrep je dajal zadovoljlive rezultate le tedaj, če bodo prosvetni delavci stopnjevali svojo prizadevnost in če bodo organi ljudske oblasti in organizacije bolj skrbeli za odpravljanje težko in za dobre delovne pogoje.

Na začetku šolskega leta 51/52 je pri nas takšno stanje: 1762 štiriletnih šol z 246.379 učenci, 1259 šestrazrednih šol s 23.709 učenci, 239 osemletk s 118.044 učenci, 45 nižjih gimnazij s 17.163 učenci.

Ko ugotovljamo uspehe, ki smo jih dosegli, moramo upoštevati tudi težave, ki smo jih imeli. Te pa so naslednje: Od 3050 šol, kolikor smo jih imeli pred vojno, je bilo med vojni porušenih ali močno poškodovanih 1121 šolskih poslopj. Od leta 1945 smo zgradili 360 šol, obnovili pa 670; za današnje potrebe bi morali imeti še 1900 učilnic, ki bi jih bilo treba seveda tudi opremiti in zasesti z učitelji. Vidimo torej, da je bila skrb ljudske oblasti velika.

Pri številu osemletk smo dosegli kar lep uspeh: 239 šol (poleg 45 gimnazij, ki imajo tudi nižje razrede). Toda ta uspeh nam nalaga dolžnosti in zahteva, da nekaj časa ne odpiramo novih osemletk preko svojih moči. Kajti osemletka je nov tip šole, ne pa podaljšanje osnovne šole na osem let. Ona je zamišljena kot šola, ki prinaša nove elemente in ki daje izobrazbi novo kvaliteto. Osemletka naj bi dala tisto, kar je bilo najbolj pozitivno v nekdanjih nižjih gimnazijah, plus vse tiste elemente, ki jih zahteva današnja stvarnost. Če te kvalitete ne bodo imele, nimajo niti svojega smisla in opravičila. Kajti če bi bile samo podaljšanje štirirazredne osnovne šole (z njenimi metodami dela in njenim osebjem), potem bi nam zadoščalo, da podaljšamo osnovno šolo na šest let.

Če pa ne moremo za določeno, a relativno kratko dobo v dosedanjem nagle tempu odpirati novih osemletk, to še ne pomeni, da moramo v tem času obstati pri starem in ne napraviti še enega koraka k cilju: osemletnemu obveznemu šolanju. Ta korak smo že letos napravili s tem, da smo 1259 dosedanjih štirirazrednic spremenili v šestrazrednice. V letu 1952/53 bomo to število za nekaj stotice še povišali. Tedaj bomo z vso pravico rekli, da smo opustili

Kako bomo naročali in plačevali pedagoški tisk v letu 1952

Da zagotovimo našemu pedagoškemu tisku »Sodobni pedagogiki« in »Prosvetnemu delavcu« tudi v naprej nemoteno izhajanje, sta upravi obeh časopisov predložili plenumu sindikata prosvetnih delavcev, ki je zasedal septembra t. l. predlog o novem plačevanju obeh listov. Plenum je predlog sprejel. Prav tako so predlog osvojile vse okrajne skupščine in občni zbori, kjer so o tem problemu razpravljali. Potrditi ga morajo samo še ustanovne skupščine posameznih društev, ki bodo ta mesec. Prepričani smo, da bodo skupščine to naredile, zato pogledjmo, kakšne naloge stoje pred organizacijami v zvezi s tem.

V republiškem in okrajnih odborih vsakega društva bo moral biti nekdo odgovoren za pedagoški tisk. Da bo vodil evidenco nad številom naročnikov in skrbel za redno plačevanje naročnine. Istočasno pa bi naj vplival na članstvo, da bi v naša lista dopisoval in tako pomagalo, da se bosta čimbolj približala potrebam članstva in pomagala reševati problematiko naših vzgojnih ustanov in društev. Na posameznih zavodih ali skupini šol, katerih člani bodo tvorili delovno enoto, podobno sedanjim sindikalnim skupinam, pa bo nekdo (najbolje tisti, ki bo pobiral društveno članarino) imel spisek naročnikov, pa bo takrat, ko bo pobiral društvene mesečne članarine pobral tudi mesečno naročnino za pedagoški tisk. Pobrano mesečno naročnino bo odvajal istočasno z društveno članarino poverjeniku za pedagoški tisk v okrajnem odboru, po dogovoru z njim pa lahko tudi direktno upravi. V tem primeru bo moral seveda na hrbtni strani položnice navesti imena plačnikov. Okrajni poverjenik za pedagoški tisk bo odvajal pobrano naročnino po možnosti do 15. a najpozneje do 20. vsakega meseca upravam »Sodobne pedagogike« in »Prosvetnega delavca«. Prvič, t. j. januarja prihodnjega leta bo moral ta poslati istočasno z denarjem tudi imenski spisek vseh plačnikov, pozneje pa bo na

štiriletno šolanje in da je vsaj šestletno šolanje poleg osemletnega postalo stvarnost.

Glavna nedostataka v našem pokuku sta, kot je znano, formalizem in verbalizem. Zelo daleč smo še od nazornosti in uporabe elementov politehnične izobrazbe. Zato obvezuje člen 29 učitelje, da mora zaradi povezave pouka z življenjem imeti vsaka šola zbirke potrebnih učil, knjižnico, kabinet, delavnico, telovadnico in šolski vrt.

Pri pouku se obvezno poslužuje mo učil.

Ogledi tovarn, gospodarstev, galerij, muzejev, razstav — izleti in ekskurzije, kulturno-umetniške prireditve in razstave izdelkov učencev so sestavni del šolskega pouka.

Zaključek.

Pri sestavljanju tega zakona smo bili mišljenja, da je pravilna določitev družbene vloge ljudske šole aktualno vprašanje naše prosvetne politike. V vsakem primeru je treba prav ob današnjih gospodarskih nalogah gledati na šolo drugače kot doslej, kar velja tako za prosvetne delavce kot za organe oblasti in družbenih organizacij.

Tako gledano, menim, da bi naše organizacije in organi oblasti na terenu mogli del svojih prizadevanj posvečati tudi šoli, njenim težavam in skrbem ter njenemu afirmiranju. Kajti od tega zavisi uspeh naših naporov za socialistično izgraditev in preobrazbo družbe.

hrbnti strani položnice javljali samo eventualne izpremembe (preselitve, odpovedi, nove naročnike itd.). Vsi okrajni odbori raznih društev morajo izvoliti iz svoje srede poverjenike za pedagoški tisk še ta mesec. Prav tako pa morajo takoj določiti tovariša, ki bo pobiral naročnino za oba lista tudi posamezne skupine.

Da bosta lista mogla izhajati v letu 1952 redno, naj pristopijo po vseh društvih takoj k zbiranju naročnikov za leto 1952. Odgovorni za pedagoški tisk naj takoj na prvem sestanku zberejo naročnike za leto 1952 in njihova imena s točnim naslovom pošljejo poverjeniku za pedagoški tisk pri okrajnem odboru društva. Ti pa zberejo vse naročnike za oba lista, napravijo ločen imenski spisek naročnikov in spiska pošljejo najpozneje do 10. januarja 1952 obema upravama. Imenski spiski morajo biti opremljeni s točnimi naslovi in številom izvodov lista, ki jih naroča. V spisek je treba vnesti vse naročnike za leto 1952 ne glede na to ali so preje bili ali niso bili naročniki. Ker bosta prihodnje leto obe upravi tiskali zaradi gospodarskega računa in izostanka dotacij samo toliko izvodov prve številke, kolikor bo do 10. januarja javljenih naročnikov, poznejših naročil za prvo številko ne bomo upoštevali. Kdor torej hoče imeti celoten letnik, naj poskrbi, da bo naročilo prvi upravi do 10. januarja 1952.

Kolikšna bo mesečna naročnina za posamezen list? Točnih številk še ne moremo javiti, ker smo v času stabiliziranja cen in urejanju plač. Za enkrat je račun pokazal, da bi naj bila mesečna naročnina za »Prosvetnega delavca« din 25.—, za »Sodobno pedagogiko« pa din 30.—. Zato naj odgovorni za pedagoški tisk za mesec januar 1952 že pobejejo od vsakega naročnika zgoraj navedeno vsoto.

Najvestnejšim in najbolj prizrtvovalnim tovarišem, ki bodo skrbeli za redno plačevanje obeh listov, bodo ob koncu leta podeljene lepe knjižne nagrade.

Izredni slušatelji o izrednem študiju

Članek tov. EV O reformi študija na VPS v zadnji številki Prosvetnega delavca me je vzpodbudil k temu, da napišem tudi jaz nekaj misli o izrednem študiju. Sem namreč eden izmed tistih 432. iz l. 1947.

Najprej moram odkrito priznati, da sem imel vtis, ko sem prečital članek tov. EV, ki ga ne poznam, da mu je nekdo samo pripovedoval o članku J. H.: Ali naj se ukine izredni študij na VPS — ali pa jaz nisem razumel tovariša J. H.

V treh letih izrednega študija na VPS v Ljubljani si nisem ustvaril o tem študiju svojega mnenja samo jaz, ampak verjetno še marsikdo. Mislim pa, da ne bi povedal vsega, če ne bi poskusil najprej odgovoriti predvsem na dve vprašanji in to: kaj sem pričakoval od študija na VPS? In, kaj sem dobil z opravljenim diplomskim izpitom?

Ko sem se vpisal ob rojstvu prve slovenske višje pedagoške šole v letu 1947 kot izredni slušatelj, sem počeval na osnovni šoli. Mislim sem, ko bom končal Višjo pedagoško šolo, bom potem »na konju«, verjetno bom še že kaj pobrskal po kakih knjigah, vendar mi bo odzvel »levji delež« študij sam. Skratka, predstavljal sem si študij na VPS nekako tako, kot da si postavljam hišo, ki bo stala vse življenje.

»Hiše« mi pa višja pedagoška šola ni dala — danes tudi razumem zakaj, celo to razumem, zakaj tega preje ne bi mogel razumeti; vem

namreč, da mi je VPS lahko dala »samo« bolj ali manj solidne temelje.

Kako smo študirali izredni slušatelji?

Nimam pravice posploševati, zato bom opisal pač svoje izkušnje in izkušnje svojih dobrih znancev.

Ko smo sedeli nekega jesenskega dne v letu 1948 v parku na Kongresnem trgu s tako imenovanimi »mešanimi občutki« zaradi prvih izpitov na VPS — se nam je vsiljevalo predvsem eno vprašanje: kakšen odnos bodo neki zavzeli profesorji do nas izrednih?

Toda odnosi profesorjev do nas izrednih slušateljev so bili taki kot smo si jih vsi na tihem želeli. Ze po prvih izpiti sem spoznal, da nikogar ne »gnjavijo«, če le dobijo vtis, da nekdo ne špekulira, kar verjetno tudi na tej stopnji ni težko ugotoviti. Pri izpiti so bili profesorji skrajno potrpežljivi in uvideli in to tudi še ob 7. uri ali 8. uri zvečer. Prepričan sem, da je to nekaj več kot samo ob sebi umevno. Znani pa so tudi povedati negativno mnenje in to zelo odločno in če je bilo potrebno tudi ostro.

Nikoli nisem občutil, da sem izredni slušatelj. Nasprotno, spominjam se celo, ko je pri dip. izpitu predsednik komisije rekel nekemu kandidatu: »Zelo veseli bi bili, če bi nam vsak redni slušatelj odgovarjal tako kot ste vi.«

(Nadaljevanje na 6. strani)

Prosvetni delavci in njihov pevski zbor

Vest o tem, da se ustanavlja pevski zbor učiteljev in profesorjev po zgledu nekdanjega učiteljskega pevskega zbora, je nalezela pri prosvetnih delavcih na zelo spodbujajoč odziv. Sodeč po vprašanih, ki prihajajo neprestano iz vrst učiteljev in profesorjev, je zanimanje za to stvar veliko. To zanimanje in želje, ki so jih izražali prosvetni delavci sami, je iniciativni odbor upošteval bolj ko vse drugo, ko se je odločil razposlati brez odlašanja prijavnice in razpisati prve vaje zbora že o polletnem odmoru tega šolskega leta. Dejstvo, da so se prosvetni delavci tako navdušeno zavzeli za ustanovitev svojega pevskega zbora, je namreč najboljši znak, da ga bodo moralno in gnotno podpirali tudi na gnetivo nadaljnji poti. Moralna in gnotna podpora zbora s strani prosvetnih delavcev samih pa je nedvomno pogoj, da bo zbor res zaživel in uspeval. Zakaj razumljivo je samo po sebi, da delo spočetka ne bo lahko.

Poskrbljeno je sicer za to, da člani zbora sami ne bodo imeli posebnih stroškov zaradi sodelovanja pri zboru. To je eno izmed osnovnih načel, ki bo moralo obveljati, da zbor sploh doseže svoj namen. Zakaj četudi ne bo smelo biti pevca, ki bi ga ne bila pritegnila že sama ljubezen do lepega petja in ki bi mu sodelovanje v zboru ne nudilo obilo osebnega zadovoljstva, je vendar odločilno to, da naj zbor vrši veliko kulturnoprosvetno nalogo. Člani bodo plačevali le mesečno članarino, ki jo določijo ustanovni občni zbor, ki pa bo vsekakor malenkostna. Na sprejemne preizkušnje bodo potovali prijavljeni tovariši in tovarišice seveda na lastne stroške, razen če jim bo te stroške povrnili njihova ustanova ali okrajna organizacija. Važno pa je, da bodo imeli člani, ko bodo prihajali k skupnim zborovskim vjam in nastopom, pravico na brezplačno nastanitev in prehrano ter na povračilo potnih stroškov.

Sprico tega ima organizacijsko vodstvo zbora nelahko nalogo, da priskrbi sredstva za njegovo vzdrževanje. Pevski zbor učiteljev in profesorjev se ustanavlja v času, ko se v našem gospodarstvu uvaja novi finančni sistem in ko je treba povsod varčevati. Razumljivo je, da nastajajo v tem prehodnem času težave, ki jih čutijo tudi ustanovitelji zbora. Prvotni proračun zbora, ki je izkazoval za leto 1952 okrog 500.000 dinarjev izdatkov in toliko dohodkov, se je povišal zaradi trenutnih cen uslužnostnih storitev. Zato je treba zagotoviti zboru tudi večje dohodke. Proračun sicer ni toliko narasel, da bi bil zaradi tega ogrožen obstoj zbora, vendar pa zbor ne bi mogel uspevati, če ga ne bi bili pripravljene gnotno podpirati tudi prosvetni delavci sami. Zato bodo učitelji, profesorji, vzgojitelji in defektologi povabljeni, da se, seveda prostovoljno, zavežejo podpirati svoj pevski zbor z mesečnimi prispevki. Ti prispevki bodo za posameznika le neznamen izdatek, a vendar mu bodo

vračali toplo zavest, da pomaga graditi veliko stvar.

Na prvi pogled je razvidno, da pevski zbor učiteljev in profesorjev ne bo kar navaden pevski zbor kakor toliko drugih, temveč da mu bo poverjeno prav posebno poslanstvo. To se da posneti že iz svojevrstnosti njegovega zunanjega ustroja. Tu se bodo shajali k skupnemu delu učitelji in profesorji, ki služujejo razkropljeni po vseh pokrajinah Slovenije. Zbor, ki naj deluje v tako izrednih razmerah, se pač ne bi mogel obdržati, če ne bi nudil tudi izrednih koristi. A korist, ki si jo obetamo od njega, je — na kratko — usposabljanje in mobilizacija učiteljev in profesorjev za glasbenoprosvetno delo.

Toda, ki kdo vprašal, zakaj naj bosta ravno učitelj in profesor tista, ki bi se morala tako nujno zanimati za glasbeno prosveto kot za eno svojih najnamenitnejših nalog? Naj nakažem odgovor na to vprašanje s tem, da opozorim na dvoje preprosti dejstev. Prvo je, da si ljudstvo vsepovsod močno želi glasbe in glasbenega udejstvovanja v vseh njegovih pestrih oblikah. Zelo značilno je na primer, kar sem nedavno izvedel: nekje na Primorskem se ljudje obračajo naravnost na svojega ljudskega poslanca z zahtevo, da jim pomaga najti sposobne zborovodje in kapelnike ter da zagotovi tem strokovnjakom primerno existenco, za kar se ljudski poslanec tudi z vso vno mo trudi (naj pripomnim z obžalovanjem, da doslej še ni imel uspeha, čeprav je iskanemu strokovnjaku priskrbel že vnaprej vse mogoče ugodnosti). Drugo, kar hočem omeniti, je sploh na dlani: učitelj in profesor sta v podeželju skoraj povsod nosilca glasbenoprosvetnega napredka. To velja danes morda še v večji meri kot nekoč; ker pa še dolgo ne bomo imeli zadosti poklicnih glasbenoprosvetnih delavcev in tudi ne gospodarskih možnosti, da bi jih samo v njihovi stroki zaposlovali, bo tudi še dolgo veljalo.

Prosvetna oblast vse to vidi. Ker prosvetna oblast ve, da vprašanja glasbene prosvete nimajo le ozkega glasbenostrokovnega, temveč tudi tehten družbenopolitičen pomen, smemo pričakovati, da bo krepko podprla tudi zamisel o ustanovitvi pevskega zbora učiteljev in profesorjev.

Skušal sem na splošno opredeliti pomen in korist pevskega zbora, ki se snuje. Za zaključek pa naj ovselim od blizu eno samo in gotovo najvažnejšo, postavko v sklopu vseh njegovih koristi: pevski zbor učiteljev in profesorjev bo močno učinkovito orodje v borbi za glasbeno prosveto mladine in s tem v borbi za bodočnost naše glasbene kulture sploh.

Učitelj in profesor delujeta pač v šoli, sta v vsakdanjem stiku z mladino. Od marsikoga iz podeželja prihajajo glasovi, da se mladina vse premalo kulturno-prosvetno udeležuje. To velja tudi za mnoge glasbene skupine, kjer imajo večino sta-

rejši ljudje. Bili bi krivični naši mladini, če bi kratko in malo posplošili to opazovanje, vendar drži, da je glasbenoprosvetno udejstvovanje mladine pereč problem, zlasti v tistih pokrajinah, ki so bile pod nemško okupacijo. Društvena vodstva se trudijo privabljati mladino, toda večkrat se dogaja, da se mladinec naveliča napornih vaj in kmalu za vselej izostane. Kjer so vzroki za takšno odtujenost glasbi?

Te vzroke moramo iskati v šolah. Vojska je močno razredčila vrste sposobnih učiteljev petja v osnovnih šolah in učiteljev oz. profesorjev glasbe v gimnazijah. Zato je pouk glasbe v teh zavodih marsikje nezadosten ali pa ga sploh ni. Otroci, ki doma ni pel in ga tudi šola ni pridobila za glasbo, je tej učenosti pač za vselej odtujen, je osleparjen zanj. Učitelji mlajših letnikov in tečajniki, ki si v času študija niso mogli pridobiti potrebne glasbene izobrazbe, najdejo v pevskem zboru pod zanesljivim umetniškim vodstvom dovolj prilike, da nadomestijo zamujeno. Tako bodo kulturni učinki pevskega zbora učiteljev in profesorjev prodirali tudi v šolo.

Člani tega zbora, ki se bodo odločili zamenjati nekaj svojega prostega časa za umetniške užitke ob študiju in izvedbah izbranega pevskega sporeda, bodo torej poplačani še z zavestjo, da vršijo pomembno kulturno delo in ne nazadnje z lastnimi samostojnimi uspehi.

Rafael Ajlec

Občni zbor društva učiteljev za mesto Ljubljana je bil 5. XII.

Ob dokaj lepi udeležbi članov se je razvijalo delo, katerega jedro je tvoril referat, ki ga je čital tovariš Trobiš Stefan. Diskusija pa se ni razvijala v zaželenem obsegu.

Iz referata posnemamo nekatere vodilne misli.

Scepitvijo Sindikata učiteljev in profesorjev v društva naj se razvije čim aktivneje udejstvovanje članov v politično strokovni vzgoji njih samih in preko njih tudi delovnih množic. Znanje naj bo najuspešnejše orodje v rokah delovnega človeka in borbi proti sovražni propagandi in predvsem pogoj za dvig in utrditvev socialistične zavesti državljanov predvsem pa učiteljev-vzgojiteljev. Učitelj ne more biti v svojem delu popoln in dosleden, če je le svetovnonazorsko pravilno usmerjen, nima pa strokovne kvalifikacije, oziroma potrebnega strokovnega znanja. Nujno je stalno izmenjavanje izkušenj, borba mišljenj med posamezniki in skupinami. Dosedanje delo, ki so ga organizirali sindikati, v tem pogledu še ni zadovoljilo. Za strokovni dvig aktivov se je storilo premalo. Vsekakor mora pouk sloneti na sodobnih znanstvenih izsledkih, osvobojen mora biti idealizma in misticizma in drugih nazadnjaških pogledov. Tak pouk bo mladini omogočil jasen pogled v svet. Bodoče delo naj bo usmerjeno v diskusije razrednih zborov, v aktivne — z referati o aktualnih vprašanjih iz prakse — ter v razprave o naši graditvi socializ-

ma in o naših kulturnih vprašanjih. To vse naj dokazuje, da je učitelj trdnost zasidran v današnji družbi. — Slednje bo tudi dokazal s svojo aktivnostjo pri skrbi za čim trdnije sodelovanje s starši šolskega narasčaja na roditeljskih sestankih in v raznih organih množičnih organizacij. Pogoji za izvrševanje navedenih nalog niso povsod enaki in lahki, zato bo dolžnost društva, da v tesnem sodelovanju s Svetom za prosveto pri MLO odstranjuje tiste objektivne ovire, ki so v danih možnostih odstranljive. Tu gre predvsem za dosego stalnosti kadra, za pravilno ureditev obveznosti, ki jih ima MLO do učiteljskega in za pravilno oceno dela prosvetnih delavcev. Dobri delovni pogoji so najkrepkejšje jamstvo za uspešen napredek našega šolstva.

V diskusiji ni bilo bistvenih pripomb k navedenim nalogam.

Tovariš Zorn Jože, predsednik ROSUP, je podčrtal pomen dela učiteljev v razdobju od l. 1945, ki je že pokazalo mnogo pozitivnih rezultatov. Društvo naj podvoji prizadevanje v utrditvi vloge učitelja kot revolucionarnega elementa in prevzgoji delovnih množic in zdravi moralno politični vzgoji mladine. Zaščitite članstva ne bo smel novi odbor nikdar zanemariti.

Člani so izrazili željo, da bi društvo še ohranilo vezi z ostalimi prosvetnimi delavci, kar naj odbor uredi v dogovoru z ostalimi društvi.

Občni zbor je prejel sklepe, ki jih navajamo:

1. O vsaki pomembni spremembi v naši družbeni stvarnosti se mora učiteljsko podrobno seznaniti takoj zaradi dela, ki ga med množicami opravlja. Upravni odbor naj med letom organizira v ta namen kvalitetna načelna predavanja, ki bodo seznanjala članstvo z vsebino važnih sprememb ter mu v diskusiji dajala priliko, da svoje gledanje pravilno usmerja.

2. Razredni aktivni morajo postati jedro našega ideološko strokovnega dela. Zato je treba na skupinskih študijskih sestankih, pri referatih načelne vsebine in pri vsakdanji šolski praksi vsebino teh obogatiti z vsemi pridobitvami.

3. Glavna skrb mora biti pravilna vzgoja mladine, da bo mladi rod čimprej postal revolucionarni soustvarjalec socializma pri nas. Zato bodi naša skrb, da na osnovi teorije in prakse poglobimo aplikacijo ideološke vzgoje na učno snov, da bo to delo vse bolj bogato s toplo vsebino prepričanosti.

4. V delu z množicami — s starši na roditeljskih sestankih, kot aktivisti na množičnih sestankih — je naša dolžnost, da množice nenehno seznanjajo s kvalitetami socialistične vzgoje.

5. Upravni odbor naj vodi stalno evidenco o stanovanjskih prilikah članstva in z nevdružnimi primeri seznanja višje forume in se bori za izboljšanje razmer.

6. V novem plačilnem sistemu bo skrb društvenega odbora, da bo članstvo pravilno prevedeno in nagravano. Prav tako bomo skrbeli za čimprejšnjo stalnost našega kadra.

7. Da bo društvo vse te naloge moglo uspešno reševati, bo v tesnih stikih s Svetom za prosveto in kulturo pri MLO Ljubljana.

8. V učiteljski pevski zbor naj se javi čim več članov.

9. Bomo v stalnih stikih s tovariši-člani društva učiteljev v ostalih republikah.

Društvo je izvolilo svoj odbor, ki mu predseduje tovariš Trobiš Stefan.

USTANOVNI OBČNI ZBOR društva učiteljev in profesorjev strokovnih šol v Ljubljani

Predavatelji strokovnih šol v Ljubljani (Ekonomске srednje šole, Tehničke srednje šole, Gradbenega tehnikuma, Administrativne šole, Srednje šole za turizem in gostinstvo, Šole za umetno obrt in Šole za učence v gospodarstvu) so imele dne 4. decembra 1951 ustanovni občni zbor. Osrednja točka tega zborovanja je bil referat prof. Pavla Urankarja o vlogi in nalogah novega društva.

Referent je podčrtal, da so bile zaradi enotne organizacijske oblike prejšnjega SUP precej zanemarjene nekatere stroke šolskih delavcev in njihova strokovna problematika; to velja predvsem za strokovno šolstvo. In prav zaradi tega ustanovljamo sedaj posebno društvo za prosvetne delavce na strokovnih šolah. Naloga novega društva bo predvsem skrb za strokovno izpopolnjevanje članstva. Vendar moramo takoj poudariti, da ne smemo gledati na to nalogo ozko in samo iz strokovnega, temveč iz širšega, sindikalnega vidika. Novo strokovno društvo bo obdržalo vse naloge in vse pravice prejšnjih prosvetnih sindikatov. In še več: nova društva bodo zajela še širšo problematiko in bodo s tem še pridobila na pravicah.

Demokratizacija v naši šolski politiki nujno terja od prosvetnih delavcev predvsem strokovno izpopolnitev, ker le strokovno razgledani kolektivi bodo zmogni prevzeti odgovornost za naše strokovno šolstvo in bodo sposobni voditi prosvetno politiko.

Nič manj važna naloga novega društva bo pedagoško in ideološko izpopolnjevanje našega članstva v duhu znanstvenega socializma. To nalogo je treba posebno podčrtati, ker poučuje na strokovnih šolah precejšnje število strokovnjakov, ki pedagoško niso dovolj razgledani. To delo (strokovno, pedagoško, ideološko poglobljanje) predstavlja nerazdeljivo celoto, zato se ideološki študij ne sme ločiti od strokovnega in pedagoškega. Bilo bi nepravilno če bi borbo za idejnost umetno usiljevali, brez zveze z znanstvenimi dejstvi ali z vedo, ki jo predavamo. Vzgoja predavateljskega kadra, strokovni, pedagoški in politični študij — bo torej prva naloga našega društva.

Druga, prav tako važna naloga novega društva bo skrb za šolo, skrb za nadaljnji razvoj našega socialističnega šolstva in prosvete sploh. Tudi v bodoče bo naša naloga: dvigniti kvaliteto pouka, izboljšati metodo dela v razredu, izboljšati učenje uspehe, razvijati v učencih ljubezen do socialistične domovine, vzgojiti nov rod socialističnih delavcev, ki se bodo zavestno in požitno usmerili v izgradnjo socializma v naši domovini.

Tretja naloga novega društva bo nuditi vsestransko podporo Svetu za prosveto in kulturo pri njegovih naporih za čim hitrejšo demokratizacijo našega šolstva. V tem oziru pa naj bi imela nova, strokovna društva mnogo večje pravice, kot so jih imeli poprej sindikati. Te večje pravice naj bi se kazale pri upravljanju šole, pri volitvah direktorjev in inšpektorjev, pri vprašanju napredovanj, pri dodeljevanju funkcijskih doklad in nagrad, pri določanju plač, pri izdajanju zakonov, uredb, pravilnikov in ostalih šolskih predpisov. Zastopnik našega društva naj bi bil v bodoče obvezno član Sveta. Nova društva naj bi torej Svetu ne

dajala samo predlogov in pobud, temveč naj bi aktivno sodelovala pri šolski zakonodaji.

Težišče našega dela bo torej v reševanju šolske problematike, v reševanju vzgojnih problemov, v socialistični vzgoji mladine, v strokovnem in ideološkem delu ter v pravilnem tolmačenju naše stvarnosti. Vendar vse to delo ne izključuje naših prizadevanj za splošni prosvetni, kulturni in politični dvig najširših ljudskih množic, ne izključuje naših prizadevanj za učvrstitev moralno-politične enotnosti delovnega ljudstva v borbi za izgradnjo socializma, ne izključuje naše borbe za enakopravnost, bratstvo in enotnost naših narodov. Naše društvo bo imelo torej tudi te množično-prosvetne naloge.

Dobrsen del referata je bil posvečen vprašanju, kako zaščititi članstvo.

Vsa naša prizadevanja ne bodo rodila pravih uspehov, če ne bomo najprej ustvarili materialne baze in če ne bomo našemu članstvu zagotovili delovnih in življenjskih pogojev za njegovo delo. Naši dosedanja napori za dvig šolstva niso rodili takšnih uspehov, kot smo si jih želeli, v veliki meri prav zaradi tega, ker niso bili dani materialni pogoji. Zato bo moralo novo društvo posvetiti vso skrb zaščiti članstva in njegovih pravic. Vso skrb bo moralo posvetiti pravilni prevedbi, pravilnemu štetju let, pravilnemu nagravovanju, pravilnemu dodeljevanju stanovanj, pravilni obremenitvi članov in stalnosti učiteljev in profesorjev. Vsi ti problemi so marsikje dokaj aktualni. Vendar bo moralo novo društvo ta vprašanja prijeti principielno, ne pa reševati posameznih primerov individualno.

Delo prosvetnega delavca je nadvse odgovorno in težko delo. Ali si moremo zamisliti odgovornejše naloge kot je vzgoja mladega socialističnega rodu? Delo prosvetnega delavca na strokovnih šolah pa je toliko težje in odgovornejše, ker vzgajamo kadre neposredno za življenje, za prakso. In kako naj se z vso voljo in dušo, z vsemi fizičnimi in umskimi sposobnostmi posvetimo tej nalogi, ko nas tarejo materialne skrbi? Kako naj se strokovno izpopolnjemo, če se moramo boriti za honorarne ure in za postransko zaposlitev celo izven šole? Temu kruhorstvu med prosvetnimi delavci je treba napraviti konec. Prosvetnemu delavcu je treba materialno omogočiti, da se bo ves posvetil svojem poklicu.

Res je, da moramo biti pri svojih zahtevah materialnega značaja realni ter upoštevati gospodarsko-finančno zmogljivost države, saj zahtevajo teži časi od slehernega državljanu tudi žrtve. Mi prosvetni delavci smo dovolj zavedni, da smo pripravljani na vse žrtve, in še na večje, če bi to zahtevale splošne ljudske koristi. Vendar samo tedaj! V referatu je bila tudi poudarjena potreba povezave v republikansko merilo vseh petih novih strokovnih društev.

Novo društvo bo moralo reševati tudi nekatere probleme, ki so specifični za strokovno šolstvo. Ti problemi so: problem ozke specializacije na srednjih strokovnih šolah s posebnim ozrom na naloge šole in na zmogljivost dijaka,

problem vskladitve odnosa splošno izobraževalnih in strokovnih predmetov,

(Nadaljevanje s 5. strani)

Sele, ko sem prvič poskusil nadaljevati izredni študij na univerzi, sem dokončno spoznal, kaj nam je bila izrednim slušateljem VPS. Mogoče je smešno, pa bom le povedal, da hranim še sedaj vsa študijska navodila, razna obvestila za izpite, za tečaje itd. — vsega skupaj je debel sveženj. Dobili smo n. pr. takale obvestila — pa ne samo eno —: Imamo sledečo študijsko literaturo: skripta... Knjige lahko dvignete v pisarni, če pa želite, da vam jih pošljemo, nam sporočite.

Vsega tega ni bilo malo in tega nisem dobil samo jaz — saj nas je bilo takrat še več št. Takih in podobnih primerov vsestranske pomoči izrednim slušateljem je še mnogo. Kje je pa organizacija tečajev in vse tisto drobno organizacijsko delo, ki je videti sicer samo ob sebi umljivo, je pa potrebno, da se zavrti tako ogromno kolo?

Povedati pa moram odkrito, da tudi jaz nisem znal takrat vsega tega prav ceniti, ko sem se zalezel v drevo, ker nisem videl gozda. Sedaj si domišljujem, da imam zelo jasno sliko.

Ceprav vem, da ni prav nič važno, če se jaz strinjam s tov. J. H. ali ne, bi pa vendarle povedal, da se popolnoma strinjam z njim, pa ne zato, ker sumim, da je to direktor VPS. Kajti tisti, ki res hoče še »hišo« zidati, mora s temelji pohiteti — ker pokrije je itak nihče.

Prepričan sem namreč, da je ravnanje VPS in profesorski zbor nudil, ne samo tistim, ki so se študija resno lotili, ampak vsem izrednim slušateljem dosti več, kot je bila njihova uradna dolžnost.

Sicer nimam nikomur kaj zameriti; če pa sem čisto odkrit, pa vendarle malo zamerim — ne tistim 432. iz leta 1947, da še niso diplomirali, tudi ne tistim, ki niso opravili v petih letih niti izpitov za en letnik tega ne zamerim — zamerim jim pa, da niso našli v sebi tiste »energije«, da bi »izstopili« z VPS, ker s tem škodujejo in delajo težave tistim, ki tega niso zaslužili, in to je krivica. Takim ljudem tudi ne morem ver-

jeti, pa če še tako sveto zatrjujejo, da se niso vpisali zaradi »gimnazije«. Po službeni potrebi sem imel vpogled v šolsko delo takih »bark« in sem na nekaterih primerih, ne vseh, odkril pri šolskem delu enako vneto kot pri študiju. Mene n. pr. ni prav nič sram povedati, da se nisem vpisal na VPS zato, da bi poučeval na osnovni šoli. Sedaj se mi nekateri posmejujejo, češ, rad bi bil »profesor! Zakaj pa ne? Saj tudi njim tega nihče ne prepoveduje.

Po mojem je nujno, da se oglasi čimveč izrednih slušateljev, ko gre za reorganizacijo študija na VPS. Nedvomno pa ima povsem prav češki pedagog Pfiroda, ko pravi, da demokracija ne terja enakosti izobrazbe, temveč le enakosti izobraževalnih možnosti (po Silihu!). Po mojem je v tej misli zalet tudi, problem naše nižje srednje šole, kar pa ne spada sem.

Končno smatram za svojo dolžnost, da povem v pogledu izrednega študija na univerzi še to. Prestopil sem po nepremostljivih zaprekah iz m. pr. fakultete na filozofsko fakulteto in to na pedagoško skupino, kjer nimam glede študijske snovi nobenih večjih težav, ker vlada v tem pogledu idealno razmerje med rednimi in izrednimi slušatelji. Redni slušatelji ne nadomestujejo samo tisti sveženj, ki sem ga omenil iz VPS, ampak tudi počitniške tečaje in še marsikaj drugega. Po zaslugi predstojnika pedagoškega inštituta in na podlagi sestanka rednih in izrednih slušateljev, ki so ga sklicali redni slušatelji, so se na tem sestanku redni slušatelji prostovoljno obvezali, kdo bo komu pomagal, kajti brez te pomoči je izredni študij na univerzi enostavno nemogoč. Ker je število rednih slušateljev zelo nizko, ima vsak redni slušatelj po dva, tri ali celo več izrednih na skrbi. Vsekakor je lahko kolektiv rednih slušateljev pedagoške skupine na ljubljanski univerzi ponosen na vzorno moralno zavest, ki lahko služi prav v enem izmed najtežjih vprašanj, to je v odnosu do izrednih slušateljev, ki terja mnogo, mnogo žrtev, za vzgled vsem ostalim. Še.

RAZGOVOR z našimi bralci in dopisniki

Drugo pismo je za tiste bralce »Prosvetnega delavca«, ki niso zaradi besede, če se z njo ne strinjajo, že užaljeni. Bil pa je zadovoljen, če bi o pismu razpravljali tudi s tovariši, ki se bodo zaradi njega zopet čutili osebno prizadete.

Znan pedagoški delavec mi je rekel, da kroži še iz starih avstrijskih časov med ljubljanskimi založniki svaričen izrek: »Učitelji so dobri naročniki, toda slabi plačniki!« Za današnji čas se to svaričenost nepopolno predvsem zato, ker se marsikateri prosvetni delavec kulturno, strokovno in politično odzveja na sestankih in sejah, pa mu je branje postalo včasih že tako odvisno, da pri tem pozablja ne le na skrbi za svojo knjižno omaro, ampak tudi na izpraznjene šolske in dijaške knjižnice. Ali se vam ne zdi, da bo prav tu treba zastaviti več sil in dati več resničnih zgledov, če hočemo, da bodo šole postale prava kulturna žarišča, prosvetni delavci pa kulturni ustvarjalci. **Boj bržno bo treba ustvarjati pogoje, v katerih se bomo zopet posvetili branju in študiju knjig ter listov, naročevanju, plačevanju, zbiranju in prebiranju del iz naše kulturne zakladnice.**

»Prosvetni delavec« je v zadnjih dveh številkah objavil dva članka, ki sta povzročila nekaj prahu. Ali nisem tudi jaz zaslužil nagrade in »Novi šolski sistem«. Nekdo, ki je bil zaradi člankov osebno prizadet, opozarja na nevarnost, da bo Prosvetni delavec postal glasnik natolcevanja in laži ter se boji, da uredništvo ne bo objavljalo odgovorov na ta članka. Človek bi mislil, da je to zgolj hvale vredna pobuda. Toda kdor zasleduje članke v »Prosvetnem delavcu«, ve, da se nikomur nismo prepričali odgovora. Se več! Zgodil se celo, da »Prosvetni delavec« objavi tudi takšen odgovor, ki je le nekoliko preveč osebno pobarvan.

O šolskem sistemu je n. pr. dosele izrekli svoje osebno mnenje že več dopisnikov. Niti uredništvo niti Republiški odbor SUP pa o volilnosti upravnih organov še nista precizirala svojega stališča. Zakaj ne?

Uredniški odbor meni, da je »Prosvetni delavec« list, v katerega naj dopisujejo predvsem prosvetni delavci s terena, in to o vseh važnih problemih, ki se pojavljajo na naših šolah in v osnovnih organizacijah. Prosvetni delavci so dolžni, da o teh zadevah razmišljajo in razpravljajo ter svoje poglede in svoje izkušnje tudi objavljajo, argumentirajo, branijo in — uveljavljajo. Iz tega vidika uredniški odbor tudi ne popravlja načelno pravih mnenj, ki jih dopisniki izražajo, pač pa krajša pa tudi črta eventualne žaljive vstavke, ki jih je žal v nekaterih primerih mnogo preveč. Zato je napačno mnenje, da ne bi smeli v listu »dajati lekcije ljudje, ki so za to najmanj upravičeni in kvalificirani«, kakor nam je pisal eden od prizadetih. Kajti res je, kar je danes zapisal tov. Sirec da bi uredniški odbor brez dvoma mogel s svojimi prispevki napolniti številko, toda prav tu je tisto zrno resnice: člani uredniškega odbora niso ne upravičeni, ne kvalificirani, da bi dajali samo svoje poglede za pojave, ki se dogajajo na našem terenu.

S člankom »Novi šolski sistem« se uredništvo v celoti ne strinja, menimo pa, da je vprašanje volilnega postopka pri članih v okrajnih Svetih za prosveto in kulturo še nepopolno, pa tudi, da bi prav nič ne škodilo, če bi veliki kolektivi (ne vsi!) pristopili k volitvam vodilnega upravnega osebja. Tudi volilnost inšpektorjev bi brez dvoma prispevala k temu, da bi se kadež inšpektorjev izboljšal, takoj pa bi jim bilo potrebno seveda urediti njihov zastavljeni materialni položaj in izboljšati organizacijo njihovega dela. Čeprav vemo, da večina prosvetnih delavcev še odklanja volilnost v prosvetni službi, da se je boji in da se je v vrstah prosvetnih delavcev pojavil sploh močan odpor proti sprejemanju odgovornih funkcij (in da volilnosti tudi v ostalih republikah formalno še nikjer niso uvedli), se nam dozdeva, da je tako stanje zgolj reakcija na vse neurejenosti, ki še obstajajo, ne pa argument zoper

izvedbo boljših in uspešnejših poti v našem šolstvu. Tudi razlike v predlaganih osebnih mnenjih, ki jih priobčujemo v našem tisku ali pa o njih debatiramo na sestankih, niso tako velike, da bi se morali zaradi teh — zmerjati. **Ali ne bi bilo bolje, da poderemo ozke plotove čemernosti in da razpravljamo s širšimi vidiki in brez osebnih podtikanj?**

V prvem Razgovoru sem pisal o podpisanih in anonimnih dopisih. Poglejmo v tem zrcalu tudi zadnje izkušnje pri obeh člankih, ki sta dvignila prah! Če bi bila članka »Ali nisem tudi jaz zaslužil nagrade« in »Novi šolski sistem« objavljena brez podpisov, bi ju tu z večjim tam z manjšim odobravanjem sprejeli vsi prosvetni delavci kot dober doprinos k reševanju problematičnih vprašanj. Ker pa sta podpisana oziroma šifrirana, s tem pa nekako tudi že dokazujeta, da je v njima nakazano stanje izraz določene okolice, so se dvignile najrazličnejše glave, ki sicer tudi dokazujejo, obenem pa pretijo in raziskujejo. Skratka, dežela je doživela pohujšanje, ker je nekdo jasno povedal svoje mnenje (pri tem ni sedaj niti važno, ali je mnenje pravilno in točno). Namesto da bi na mnenje, s katerim ne soglašamo, odgovorili z drugim mnenjem, ki smo ga seveda podprli z argumenti — kar je edino skladno z demokratičnimi principi — se zatečemo k navidezni rešitvi, s katero ne navajamo ljudi k temu, da bi problem še bolj premislili in ga drugič bolje napisali ter formulirali, pač pa za voljo pretenj k titemu »sožitju« in k — molku. **Kdor s pretirno uradno ali javno grozi dopisnikom, dela slabo uslugo razvoju dopisništva,** posebno še, če pri tem prihaja na dan z grehi, ki jih je morda dopisnik zares zagrešil, nimajo pa z njegovim dopisom nobenega opravka. Zato bo uredništvo vse perilo, ki se ne tiče neposredno vsebine članka, izločalo iz dopisov in ga vračalo v pralnice domačih društev.

Se nekaj smo zadnje čase doživeli. Iz črnomaljske gimnazije je Prosvetni delavec objavil dopis »Uspešen roditeljski sestanek v Črnomlju«. K dopisu smo prejeli pojasnilo, ki ga danes objavljamo. Oba dopisa (ki sta dostojno pisana) pa nam razodevata, da je med Svetom v Črnomlju in profsorskim zborom nepotreben spor, ki je nastal zaradi nerazumevanja, kdo naj vodi okrajno prosvetno politiko. Če namreč profesorji črnomaljske gimnazije ne čujejo sprejemati nadur, imajo v tem svoj prav, ne samo zaradi tega, ker niso lovci na honorarje, kakor se očita mnogim prosvetnim delavcem, ampak tudi v načelnem pogledu, ker hočejo s tem doseči zadostno število učnih moči na svojem zavodu in se tako tudi bore za boljšo kvaliteto pouka (vsaj v lokalno korist okraja in svoje »imnazije«). Imajo seveda tudi pravico, da se zavzemajo za izplačilo nadur, ki so jih opravili. Nikakor pa nimajo prav, če trdijo, da od Sveta ni bil nihče navzoč na roditeljskem sestanku, ko sta kar dva člana njihovega zbora člana okrajnega Sveta za prosveto in sta bila navzoča. Če menijo, da je Svet samo predsednik Sveta, pa pri tem mislijo morda še na okrajnega inšpektorja (ki niti ni član Sveta), je to sicer priznanje tema dvema toda zelo slabo izpričevalo za delo vseh ostalih članov Sveta. Saj pa menda tam res ne bo vse v najboljšem redu, ako mora nečlan Sveta pošiljati pojasnila o njegovem delovanju in ga zagovarjati.

S tem pa ni rečeno, da kritika oseb, kritika načina dela ali razmer ni potrebna. Prav nasprotno! Čeprav večkrat slišimo, da je konstruktivna kritika koristna, si še marsikdo lasti pravico razsojati, kaj je konstruktivna in kaj je destruktivna kritika in pri tem seveda nujno uporablja brez strahu kar svoj — osebni kriterij. **Osebnost prizadeti bodo pač težko zmogli pravilno in pravično vrednotiti progresivne prispevke.** Tu bi se morali naši kolektivi bolj neustrašno zavzeti za pravilna stališča in za zaščiti resnico, čeprav je bridka, pred vsakomur, ki je ni zmožen razbrati in sprejeti. Vsak napredek se mora boriti s sta-

rimi usedlinami in zato nujno zadeva na stare navade, ob njih pa na ljudi, ki jih branijo, ker ne poznajo boljših, kakor je tudi narobe res, da vsak napredek v težnji po novem včasih nepravilno odstranjuje tudi dobre in preizkušene oblike dela.

Nešteto dobrih načrtov se je izgubilo, ker ljudje nismo spoznali njihove vrednosti. Nešteto misli je pozabljenih, ker nismo imeli volje ali pa tudi ne poguma, da jih zapišemo. In nešteto je še prosvetnih delavcev, ki svojih misli, načrtov, kritik, uspehov ne znajo oblikovati. Še več — je tistih, ki jih nočejo iz malodušja in nezaupanja v kulturno poslanstvo prosvetnih delavcev. Ali nisi tudi ti med njimi? Ali je vloga tiska pri prosvetnih delavcih res že tako padla, da ga morejo zavreti nekateri preobčutljivci? **Dobra organizacija krajevnih dopisnikov je vsaj toliko vredna, kakor vsak birokratski posel, pa tudi ura pisanja zaleže za več govornih ur.** Premalo problemov, premalo objavljenih člankov pomeni tudi pomanjkljivo povezavo in pomanjkljivo razpravljanje o kulturnih in vzgojnih problemih. S tem se je zelo zmanjšal občutek za ono staro pristno stanovsko tovarištvo, kar ima za posledico,

Še nismo zreli!

Na svoj članek »Solstvo in novi sistem« (objavljen v PD štev. 15-16 z dne 1. nov.) sem prejel v PD št. 17 z dne 24. nov. kar dva »odgovora« — od tov. B. »Še nismo zreli!« in »Odgovor na članek Solstvo in novi sistem«, poslan od učiteljstva nižje gimnazije v Zalcu. Ton in neanečnost teh dveh dopisov nujno zahtevata javen odgovor!

Predvsem poudarjam, da sem v članku iznesene in utemeljene predloge za demokratizacijo našega šolstva v pogledu upravljanja resno mislil in da ti predlogi niso posnetki razgovorov učiteljev in profesorjev na občnem zboru v Celju dne 4. oktobra t. l., ker sem iste predlagal prosvetni osnovni partijski organizaciji v Laškem, ki jih je sprejela in predložila kot gradivo za kongres sindikata učiteljev in profesorjev v Beogradu! Za to trditve obstajajo priče in dokumenti. Ravno dejstvo, da se je o teh predlogih razpravljalo tudi na okrajnem občnem zboru učiteljev in profesorjev, je zame dokaz, da v njih niso nakazani problemčki, kot to trdi tov. B.! Drugi dokaz, da so predlogi po stremeljenju, da bi imeli učitelji, predmetni učitelji in profesorji, posebno pa še upravitelji, ravnatelji in inšpektorji tudi primerno strokovno kvalifikacijo, utemeljen in v skladu z našo izgradnjo na sedanji etapi, so najnovejši ukrepi višjih forumov naše ljudske oblasti. Tu je torej zame edino važna zavest, da sem na pravi poti!

Posebno posmehljivo se tov. B. izraža o mojem predlogu o volilnosti šolskih upraviteljev in ravnateljev ter mi pri tem zopet očita neiskrenost — najbrže zato, ker sem ravnatelj nižje gimnazije! Če bi učno-vzgojni kolektiv nižje gimnazije v Laškem danes ali jutri izvolil drugega tovariša ali tovarišico za svojega ravnatelja, se naši tovariški odnosi ne bi izpremenili, zares mi pa ni vseeno, če se tako izprememba izvrši z dekretom »od zgoraj«. Tov. B. najbrže ne ve, da so se take svobodne volitve šolskih upraviteljev in ravnateljev v naši državi že vršile in so mi tovariši na kongresu v Beogradu, o poteku, pomenu in perspektivah takih volitev pripovedovali z največjim optimizmom! (Tudi uredništvu PD taki primeri doslej še niso znani. Opomba uredništvu PD). Čeprav je med nami še mnogo tovarišev B., ki v resnično demokratičnih zavodih gledajo »republike«, v svobodno izvoljenih šolskih upraviteljih in ravnateljih pa »prezident«, sem trdno prepričan, da bom to obliko resnične demokracije v upravljanju v prosveti tudi v Sloveniji še doživel — upam, da celo v aktivni službi! Izkrivljanje, da bi naj po mojem volili šolske upravitelje in ravnatelje, ali celo učitelje — starši, je zlonamerno, čeprav ne izključujem pravice progresivnih staršev, da v utemeljenih primerih soodločajo, kdo naj uči in vzgaja njihove otroke!

Tov. B. mi očita, da sem bil v svojem članku na eni strani predolg, prekratke pa tam, kjer nisem navajal imen. V kolikor je bil moj članek predolg, ga je uredništvo samo skrajšalo, s čimer se strinjam. Ker se tov. B. sam pod svojim dopisom ni podpisal s polnim imenom in priimkom, smatram, da tudi danes ne želi, da bi ga imenoval, čeprav ga poznam. V načelnih razpravah imena niso važna, ker so navedeni primeri (posebno, če so kričevali), samo podkrepitev utemeljenosti — za klevete imamo pa itak lek — disciplinsko sodišče in splošno ljudska sodišča, česar se tudi jaz zavedam!

S posebno skrbjo brani tov. B. okrajni svet za prosveto in kulturo, čeprav sam ni član tega sveta in mi (ne vem v čigavem imenu) indirektno grozi s sodiščem. Sam v

se v tem labirintu krize za pisano besedo moramo celo boriti za naročnike. Ker pa je število naročnikov odvisno predvsem od kvalitete objavljenih člankov, vas pozivamo, da z večjim zaupanjem vase pripomorete h kulturni pismenosti prosvetnih delavcev. Ni nesreča v tem, da so med bralci in dopisniki tudi užaljeni. Čim bolj bomo prizadeti (pa ne osebno!) s tiskano besedo, tem bolj nas bo prevzela. Ko bo pa naš tisk razpolagal z dovoljno količino člankov in dopisov, se bo tudi njegova kvaliteta izboljšala, ker bomo šele takrat lahko prišli od zbiranja k izbiranju. Če pa hočete to, nam morate pri tem veliko več pomagati, kakor ste nam doslej. Prosvetni delavec, ki ne zna brati in pisati ter s svojo glavo misliti, bo pač komaj zaslužil tak naziv.

Ne domišljam si, da sem objektivno in pravično delil načela, svete in nauke. Me boste že popravili! Vse naše bralce in dopisnike pa prosim, da nam pomagajo vzgajati nove kadre, vsem prosvetnim delavcem pa želim, da bi se v svojih društvenih borili za uresničitev (nekoliko popravljenega) v začetku navedenega izreka: »Prosvetni delavci, vestni poročevalci — zvesti bralci; dobri naročniki in skrbni plačniki!«

V imenu uredniškega odbora vaš

Jozo

svojem dopisu priznava, da je del članov tega okrajnega sveta kooperiran, čeprav so to člani komisij (kakor da njihovo delo ni važno in odgovorno!), drži pa tudi dejstvo, da je bil del prvotno izvoljenih članov sveta svoje funkcije razrešen in zamenjan z drugimi. Ponovno trdim, da člani tega sveta nimajo pregleda nad prosveto v okraju. Nisem in ne bom trdil, da ta svet ni napravil nič pozitivnega. Toda ker svet ni kos svoji nalogi, pride čisto do uveljavitve volja (če hočete tudi samovolja) poedinca. Svet se poleg drugega premalo briga za realnost pri odobranju proračunov posameznih šol (nekateri so že od meseca junija brez kreditov!), dali je učno-vzgojni kader razdeljen po okraju prvenstveno po krajevnih potrebah, dali so prosvetnim delavcem na njihovih službenih mestih zavarovani življenjski in delovni pogoji — predvsem v pogledu stanovanj, ne ugotavlja, če so premetstve po službeni potrebi zares tudi službene potrebe itd. Tov. B. se s posebnim ogorčenjem ustavlja pri moji ugotovitvi, da so se nagrade delile nepravilno, za kar zahteva konkretnih primerov! Dejstvo je, da so člani sveta izglasovali pavšalno nagrado sebi (nekateri so prejeli tudi po dve!) in nadzornikom. Nagrade so prejeli prvenstveno tovariši na tkzv. centrih, t. j. na »boljših« službenih mestih! Radoveden sem, kako bi člani sveta zagovarjali sklep (če je bil res sklep!), da je bila na neki šoli podeljena nagrada tovarišu, ki je bil skoraj vse šolsko leto na bolezenskem dopustu, dočim na isti šoli svet ni videl skrajno predanega, nesebičnega in požrtvovalnega dela tovarišice, ki je resnično skoraj vse šolsko leto vršila delo za dva! Imena so po potrebi na razpolago!

Dolžan sem še posebej odgovora učiteljskemu zboru nižje gimnazije v Zalcu na njegov dopis s 13 podpisi.

Na 1. točko sem odgovoril že zgoraj.

K 2. točki pripominjam, da predpisane kvalifikacije za ravnatelja

nižje gimnazije ni — pač pa je z uredbo predpisana strokovna kvalifikacija za učitelja, predmetnega učitelja, profesorja itd. Se danes menim, da je tako v interesu šolstva, kakor tudi v interesu ravnateljstva nižje gimnazije (kjer je to izvedljivo), da ima ravnatelj vsaj strokovno kvalifikacijo predmetnega učitelja, kar je tudi v skladu z uredbo, saj se učitelji osnovne šole dodeljujejo nižjim gimnazijam le začasno, dokler ne bo dovolj kvalificiranega kadra. To je tudi vse, kar sem predlagal. Takšno strokovno kvalifikacijo sem sam dosegel s svojim rednim študijem, opravil predpisane izpite, prejel dve diplomi in mi je strokovna kvalifikacija v postavitvenem dekretu tudi priznana! Poleg tega sem 20 let neprekinjeno služboval na popolnih gimnazijah, kjer sem često vršil tudi tajniške posle in po potrebi poučeval poleg svoje stroke tudi druge predmete. To so dejstva, ki se dajo vsak čas z dokumenti dokazati — če je to 13 dopisnikom prav ali ne! Jaz sem bil do danes prepričan, da imava v našem okraju od 13 ravnateljstva nižjih gimnazij vsaj dva kvalifikacijo, ki se zahteva za stalno namestitvev na nižjih gimnazijah — če pa sem res sam, je pa primer še toliko bolj kričoč, saj v našem okraju predmetnih učiteljev ne manjka.

Na 3. in 4. točko odgovarjam, da je tudi meni predvsem za resnico! Namesto, da bi 13 dopisnikov dopisnavedlo, kakšno strokovno kvalifikacijo ima tov. B., ki je ravnatelj tega zavoda, obidejo resnico z »izjavo«, da je tov. B. boljši ravnatelj kot jaz! Resnica je naslednja: Bil sem skoraj dve leti ravnatelj nižje gimnazije v Zalcu in so mi zato razmere na tem zavodu dobro znane. Od 13 dopisnikov jih je 6, ki niso službovali na zavodu, ko sem bil jaz tam ravnatelj (med njimi je tudi tovariš, ki je bil na celjski gimnaziji moj dijak!) in zanje prepuščam javnosti, da odloči, kako naj se kvalificira podpisovanje takšnih »izjav«. Od ostalih dopisnikov jih je 5, ki so se v času, ko sem bil jaz ravnatelj te gimnazije, izognili podpisu na masovnem sestanku sprejete resolucije proti kaplanu, ki je bil obsojen in zaprt v zvezi z Bitenčev špijnsko afero, čes, da jim ni bil dovolj obrazložen pomen, da tako resolucijo podpisše tudi vzgojitelj naše mladine. To »resolucijo« so pa menda podpisali brez vsakega oklevanja. Ostaneta še dva dopisnika, od katerih je eden tov. B. V opravičilo nekaterim od onih 6 tovarišev, ki me poznajo bolj po imenu, bi še povedal, da sta med podpisniki dva bivša šolska nadzornika, od katerih je eden še danes tajnik okrajnega sveta za prosveto in kulturo in ima še vedno pri premetstvih, napredovanjih in nagradah precej odločilno besedo, ki jo zna tudi uveljaviti!

Vsem prosvetnim delavcem je znano, da so okrajni politični forumi pred znano resolucijo CK KPJ napačno smatrali položaj upraviteljev in ravnateljev kot prvenstveno politični položaj ter iste z raznimi posli odtegovali od njihovega poklicnega dela. Tudi jaz sem bil v času, ko sem bil ravnatelj nižje gimnazije v Zalcu, obložen z aktivističnim delom, in je zato razumljivo, da se takrat svojemu poklicnemu delu nismo mogli posvečati tako, kot bi bilo potrebno in kot smo to tudi sami zeleli.

Zal mi je, da me je 13 tovarišev in tovarišic prisililo do tega konkretnega odgovora, ki pa je samo dokaz, da so podkrepitve mojih načelnih izjavjanj stvarne!

Tavžel Stanko

Ne fako, tovariš Nj.!

K članku »Uspel roditeljski sestanek v Črnomlju«, natisnjenem v Prosvetnem delavcu z dne 24. nov. t. l. pripominjam naslednje:

Sestanek je bil v nedeljo, dne 4. novembra in ne 5. novembra. Je pač »lapsus«, kakor jih je več v članku! Tov. Nj. omenja, da od Sveta za prosveto in kulturo nihče ni bil navzoč! Naj tov. Nj. povem, da sta bila na sestanku navzoča dva člana Sveta, in sicer tov. Petek in tov. Volkova, ki sta oba tudi člana profsorskega zbora gimnazije Črnemelj. V času, ki ga navaja članek, je bil v okraju Črnemelj Teden šolstva. Zelja, da bi Teden šolstva uspel, je članom Sveta narokovala, da so se udeležili roditeljskih sestankov po ostalih krajih okraja, zato tudi niso mogli biti navzoči na sestanku v Črnomlju.

Člani zbora imajo z izplačevanjem nadur slabe izkušnje, zato ni čudno, da se jih branijo. Ne, tov. Nj.! Je neki drugi razlog, ki je članom profsorskega zbora narokoval, da so se branili nadur! Tu ga nočem navajati! Je že res, da pred dvema letoma dva člana zbora nista dobila plačane niti ene nadure! Toda čemu vendar segati tako daleč nazaj v dobo, ko v okrajnem proračunu še niso bili predvideni zneski niti za premijske dodatke, niti za nadure, ki pa so bile kljub temu honorirane v mejah možnosti, kar vse je bilo že pojasnjeno na sestankih sindikalne podružnice. Čemu pa ni tov. Nj. povedal, da so bili vsi premijski dodatki, kakor

tudi nadure v proračunskem l. 1950 in 1951 izplačani v redu v smislu tozadevnih uredb. Če pa dva člana zbora nista dobila plačane niti ene nadure, sta imela pravico vložiti pismo pritožbo, ki je pa nista vložila. Njuna sindikalna podružnica naj bi bila vložila pritožbo zoper to nepravilnost! Ni je vložila!

Zelo zmotno in nepravilno je gledanje tov. Nj. na sestav in poslovanje Sveta za prosveto in kulturo! Ni na okraju »odločilnih« tovarišev, ki brskajo po pravilnikih in premišlujejo, kako bi profesorje »priškrknili«, ampak teče vse delo na podlagi uredb in pravilnikov in vedno s sodelovanjem vseh članov Sveta, med katerimi sta tudi dva člana profsorskega zbora gimnazije Črnemelj. Svet za prosveto pa nikakor ne more pristati na zahtevo nekaterih tovarišev prof. zbora, da si bodo sami določali dneve, ob katerih bodo imeli nadure, ki bi jim morale biti izplačane tudi v primeru, če bi tistega dne pouk odpadel. Člani Sveta so celo svetovali predsedniku sindikalne podružnice, naj sindikalna podružnica izposluje na odločilnih mestih spremembo pravilnika o nadurah. Svet za prosveto še ni obveščen, ali je sindikalna podružnica v tem pogledu kaj ukrenila.

Tudi v pogledu priskrbe stanovanj za profesorje (problem je v Črnomlju zelo pereč) bi iskreno želeli, da bi bila novoosnovana sindikalna podružnica profesorjev nekoliko bolj agilna!

T. Z.

OPOZORILO DELEGATOM

za občne zbere Združenj

Za delegate ustanovnih občnih zborov republiških združenj je Glavna direkcija jugoslovanskih železnic odobrila z aktom št. 28518/51, z dne 13. XII. 1951 50% popust. Delegati naj na odhodni postaji kupijo obrazec K 13, da jim bo veljal kupljeni listek tudi za povratek. ROSUP bo povrnil stroške za III. razred, za hrano in stanovanje.

Izpremenjen je datum ustanovnega občnega zbora Združenja učiteljev in profesorjev strokovnih šol, ki bo dne 18. januarja 1952 (ne 21., kot je bilo prvotno javljeno). Občni zbor Združenja profesorjev bo 19. januarja, Združenja učiteljev pa 20. januarja. Vsi občni zbori pričnejo z delom ob 9. uri v Domu sindikatov na Miklošičevi cesti 22/1.

Teško je mali glavi, ko pride vanjo velika misel!

»Aha, ga že imamo! Ta trdi, da ima njegova glava največje dimenzije v okraju Celje-okolica, ampak se moti...«

Pa bi se vendarle že zopet rad nekoliko »razpisal«. Tokrat pa o načelnosti v širšem in ožjem pomenu besede; seveda neglede na dimenzije moje glave; kje so te predolge ali prekratke mi bodo že povedali na ta ali oni način, čeprav bi bilo bolje, da bi molčal, ker bi potem »filozof« ostal.

Vsak načelni članek ima neke tudi konkretno osnovo. Kadar hoče nekdo kritično obravnavati določen pojav, ima pri tem predvsem dve možnosti: ali ga obravnava načelno v širšem pomenu te besede ali pa mu gre predvsem za to, da pokaže s prstom na določenega človeka in da pove zlasti eno: »Glejte ga, takšen je, jaz pa nisem tak, ker sicer ne bi mogel tega ugotoviti!«

Mogoče je včasih tudi drugi način upravičen ali celo potreben. Vendar, dokler bi tekmovali v tem, kdo bo koga bolj »okrtačil« in kdo bo imel zadnje besede kot »najpametnejši«, tako dolgo ne bi mogli trditi, da smo vzgojeni. Dokler neko z osebnim zadovoljstvom javno razpravljamo o napakah, tako dolgo ne more trditi, da je njegovo početje napredno, čeprav istočasno ugotovljamo, da je tudi od napredka posameznika odvisen napredek skupnosti.

V vsakem primeru pa povzemamo iz obravnavanega svoje zaključke. Merjeno z različnimi merili, dobimo različne rezultate. Nekateri uporabljajo za enake primere različna merila iz nevednosti, drugi pa zaradi različnih rezultatov. Pri tem pa mnogi pozabljajo, da človek izraža, ko sodi o drugih, istočasno najgloblje sodbo o sebi samem.

Taki zaključki pa so lahko glede na objektivno veljavno mišljenje delno ali popolnoma napačni. Če take napake povzročajo trenja, nastane borba mišljenja, v kateri je tudi obsežen napredek človeštva.

In kaj je resnica?

»Pravijo, da je nekoč malce zadremala. Tedaj sta ji podtaknili tekmovalki slabost in zlobnost svoji hčeri zmota in laž. Ko se je resnica predramila, se je razveselila hčeric njej tako podobnih, a skoraj, toda prepozno, je spoznala, da nista pristni nje hčeri. Od tedaj se bje neprestano vojska med resnico ter zmoto in lažjo in tega boja še ne bo hitro konec, ker zmota in laž se veljavita za resnico, ker sta resnici tako podobni, človeški rod pa plačuje stroške te vojske.«

Napisal sem članek »Ali nisem tudi jaz zaslužil nagrade« v načelnem smislu, kar pa ne izključuje možnosti, kot priča več primerov, da se kdo ne bo čutil na ta ali oni način prizadetega, kajti, kakor rečeno, vse ima neke svoje najkonkretnješe osnove.

Najhuje pa je seveda, če se nekdo čuti zaradi načelnega članka, ki ne vsebuje nobenega imena ali šifre, tako prizadetega, da se mu godi krivica, ker si ga je nekdo »izposodil« in navezadnje pa še hoče na tak članek odgovoriti »načelno« z edino konkretno tendenco, prikazati pisca tistega članka za nepoštenega človeka, kot je to storila tov. M. S. v svojem članku: Se o kritiki in kritikantih.

To je pa seveda več kot samo klasičen primer »izposojanja«.

Sicer so pa taka »izposojanja« pod firmo načelnosti nepoštena dejanja, za katera se vsaj jaz nisem nikoli menil, kajti na efekt takih »izposojanj« lahko nekdo računa le pri tistih ljudeh, ki verjamejo nele vsaki nedokazani trditvi, ampak so jim dobrodošla tudi dvoumna namigavanja in natolčevanja.

Ker pa mi želi tudi žalski »kollektiv« nižje gimnazije odgovoriti na moj članek: Ali nisem tudi jaz zaslužil nagrade, moram dati vsaj tov. M. S. najprej možnost, da mi sploh odgovori, če že ne morem ugoditi tudi žalskemu »kollektivu« nižje gimnazije, ki je pozabil pripisati, v katerih odstavkih sem si jih »zlonamerno izposodil« v zg. cit. članku, kajti zaradi neke »plemenitosti«, s katero so ti flegmatiki, ki so delili in sprejemali nagrade, računali, se ne pustim pohoditi od nikogar, dokler sem trdno prepričan, da nisem nikomur storil krivice, posebno še, če se ti ljudje sedaj poslužujejo dokaj jezuitskih prijemov, da bi mi zamašili usta in bi diskreditirali članek »Ali nisem tudi jaz zaslužil nagrade?« Povedati pa moram, da ne gre za pregovor: kokaš bi rada tudi sama pila, zato brani petelinu h koritu — saj so odobrili tudi meni nagrado.

V naslednjem želim opisati nekatera dejstva, ki so mi služila za osnovo zadnjim odstavkom cit. članka, ker mi že nečjejo verjeti, da bi bil lahko mnogo popreje na drug način obravnaval ne samo ta primer, ki je le v posredni zvezi s cit. člankom, če bi zares hotel koga »trgati«.

Tov. M. S. je bila premeščena na novo službeno mesto. Ker pa ni dobila nikjer stanovanja, ji je odstopila v šoli stanujoča 5 članska učiteljska družina (s katero nisem nič v sorodu) prostovoljno eno sobo. Pozneje je bila tov. M. S. imenovana za šolsko upraviteljico. Izjavila je, da pripada sedaj omenjeno družinsko stanovanje njej, saj je šolska upraviteljica. Ker ji pa tega nihče ni verjel, je skušala navedeno družino utegniti za največje sobo. Trdila je: »Kot upraviteljici mi pripadata dve sobi, ko pa ne bom več upraviteljica, se bom zadovoljila tudi z eno«. Ker ji tudi ta utegnitev ni uspela, čeprav se je zanjo borila po vseh »linijah«, je našla novo rešitev. Na šoli sta bili dve manjši učilnici, ki sta bili nazadnje določeni za pomožni oddelek, ki pri šoli obstaja. Ti je določila za svoje bodoče stanovanje, zato je pa dala preurediti polkletni prostor, ki je prej služil vedno le za telovadnico, v učilnico. Število učilnic je ostalo pri tem zares neizpremenjeno — za vsak primer. Vse to ji je uspelo, ker ni bilo nikogar, ki bi zastopal interese šole. V čem je torej moje kritikastrvo? V naslednjem:

1. Trdim, da si je tov. M. S. neupravičeno (čeprav je šolska upraviteljica in članica okr. prosv. sveta) povečala svoje stanovanje na račun šolskih prostorov, kajti na šoli manjkajo tri učilnice in ena telovadnica.

2. Da si je uredila navedeno stanovanje kot samska oseba izključno zaradi svoje osebne komoditete in iz sredstev šolskega proračuna.

3. Če je prepričana, da si je poleg dveh zaporednih nagrad v znesku 10.000 din »zaslužila« še to stanovanje, se lahko zaradi mene s tem strinja kdor koli, tudi učiteljski »kollektiv« te šole, jaz se ne morem.

Poleg tega pa bi rad še tole povedal, da nima nihče pravice, da bi samo po negativnih njegovih dejanjih presodil človeka. Sila lahko je nekaterim ljudem reči: ta je pošten — ta pa je nepošten, čeprav je za tako sodbo, če je sploh možna, potrebno nekaj več kot samo prčtati kak članek. Malo poznam ljudi, ki bi mogli izreči tako zaključno sodbo; spoznal sem jih pa po tem, da je nikjer in nikoli ne izrečejo.

Sedaj šele ima tov. M. S. et comp. možnost:

1. da mi sploh odgovori in dokaže, v čem sem ji storil krivico. (Pripravljen sem ji dati javno zaščeno kjer koli, a najprej v PD);

2. da loči, kdaj hoče nekdo obravnavati neki negativni pojav načelno in brez imen, kdaj si pa tak domišljuje, da je lahko sodnik svojemu sočloveku.

Upam, da sem s tem vendarle nekoliko ugodil tudi žalskemu »kollektivu« nižje gimnazije, da bo lahko vsaj na enem primeru ločil poper od osebnosti, če je že menil, da mora tudi v tem primeru povedati svoje »kollektivno mnenje«. Pa ne, da bi mislili, da imam kaj proti kolektivnemu izražanju misli! Le žal pogrešam taka kolektivna mnenja od drugih prilikah. Napisal sem tudi članek o kolektivu učiteljev, pa se ni nihče oglasil, čeprav sem prepričan, da ne zanima samo mene, ampak še marsikoga, kako se doseže taka idealna kolektivnost, ki se manifestira celo v podpisih, ker vsi vemo, da je nevidna harmonija boljša od vidne. Upam, da bomo lahko v bližnji bodočnosti čitali tudi kaj o njihovih kolektivnih učno-vzgojnih metodah in uspehih. Potem pa klobuk dol! Vzgojno vplivamo namreč drug na drugega, če se čutimo za to poklicane ali pa ne, včasih pozitivno, včasih negativno. Prav nič pa ni pri tem važno, če gre za učitelja ali profesorja ali za predmetnega učitelja, kajti tisti, ki ocenjujejo druge samo po »pravilnih izpitih in diplomah, so daleč od bistva človeka.

Zalostno je pri vsej stvari samo to, da sem naletel že drugič na tako kolektivno mišljenje samo tedaj, ko je potrebno s skupnimi močmi podpreti sicer itak »pošteno« stališče kakega člana prosvetnega sveta, ravnatelja ali upravitelja. Kaj pa na tiste v hribih, od petrolejki ali celo ob sveči, od katerih nimate nobenih »koristi« — pomislite kdaj? Sicer pa moram resnici na ljubo priznati, da ni žalski »kollektiv« nižje gimnazije edini, ki ima tako visoko moralno zavest, da že čaka kar postrojen s peresniki, da s svojimi podpisi loči resnico od krivice. Priznati moram, da smo prav prebrisanos prenesli vprašanje teh »načelnosti« med kolektiv nižje gimn. v Žalcu in med ravnatelja naše gimnazije in mene.

Tov. B. se je v svojem članku: »Se nismo zrel«, kljub mnogim botrom, ki so celo iz vsebine razvidni, prekretek izrazil, ko pravi: »Taki obdolžitev člani sveta, mislim, ne bodo voljni mirno pogoltniti.« Mar res živimo na tujo vest?

Kdor noče uporabiti svojih du-

ševnih sil niti v toliko, da bi svobodno mislil, ta ne sme biti užaljen, če se mu reče hlapec, mnogo manj pa še tisti, ki prodaja kos značaja, nekaj pameti in prepričanja za »veliko naklonjenost«. Da, to je najlepša pot, da se ustvarja javno mnenje, ki ugrizne človeka skrivaj in izgine kakor megla pred soncem, kadar ga hoče zagrabit.

Vem, da se bodo oglasili tudi tokrat kvalificirani »objektivni« ocenjevalci »Prosvetnega delavca« z vprašanjem: zakaj objavlja PD take članke? Saj se lahko doma operemo, če je že ravno taka potreba. Jaz mislim, da zato, ker nima uredništvo PD dovolj boljših člankov, ki jih lahko napišejo samo boljši ljudje! S tem seveda ne trdim, da nimajo tudi taki članki neke vrednosti. Gre pa le za to, da objavlja PD tiste članke, ki imajo pač relativno največjo vrednost. Vse to je pa zaradi tega, ker uredništvo še vedno bolj nabiira kot izbira pri-spevke. Zakaj jih pa bolj ne izbira? Zato, ker se premalo zavedamo, da je to naše glasilo. Ne vedo vsi, da PD nima svojega uredniškega odbora zato, da bi nam le-ta napisal dvakrat na mesec »Prosvetnega delavca«. V tem me prepričuje dejstvo, da sem napisal za PD že več člankov, čeprav pod šifro, pa ne zato, ker bi se čutil poklicanega za tako delo, ampak ker sem pričakoval mnogo, premnogo odgovorov na misli, ki sem jih v teh člankih nazkazal in ki so mi še nekatere danes nejasne, pa ne samo meni, ampak še mnogim mojim sovrstnikom, kar vem iz izkušnje. Morda me je pa kak dobrohotnež, ki misli o vseh drugih ljudeh ali da so slabi, ali pa bedaki, vsaj zavrnil: Neumnež lahko več vpraša, kot lahko sto pametnih odgovori. Pa nič! Šele, ko sem nehoti privrval v predzadnjem članku (pri zadnjem članku je namreč tiskarski skrat odnesel mojo šifro, ker je najbrž mislil, da bi se spravil potem še honorarji nadme — in teh ni malo) do živca — do nagrad! smo začeli sklicevati izredne konference, kar se niti po pedagoškem kongresu ni zgodilo! Skratka, dvignil se je prah kar v kolektivnih oblikah.

Prepričan sem, da ni človek nikdar v dvomu, kdaj se samo brani, kdaj pa dela nasilje. Nekateri ljudje pa si znajo vendarle pripraviti svojo obrambo in pojasnijo ti vzroke in upravičenost svojih dejanj tako prepričevalno, da te je sram, da si jih prišteval med sebičneže.

Ljudje nismo škatle, ki bi jih lahko zlagali in razvrščali po velikosti, obliki ali barvi — potem bi to delo ne bilo težko in nekateri si ga res olajšajo na opisani način. Osnovno je dejstvo, da nihče ni samo slab, tudi če »ga zavozji«, saj ga vsi, eni bolj, drugi manj, eni iz nevednosti, drugi hote, tisti pa, ki zavestno preveč zavozijo, morajo vendarle nazaj. Če pa nečjejo, je potrebna konstruktivna kritika, ki zmanjšuje diferenco med načeli socializma in vsakdanjo prakso, kjer ta diferenca obstaja. Res je pri tem samo to: naj se posameznik zale-tava v to diferenco ali pa kolektivni organi, vsi naletijo pri tem na egoistične interese posameznikov. Domišljavost je, če se je nekdo odločil, kljub vsem neprijetnostim in težavam, da bo prispeval svoj delež pri zmanjševanju te difference, pa misli, da je pri tem nezmotljiv, da je sam povsem izven te difference oziroma, da lahko daje recepte vedno, vsepovsod in vsakomur. V takem primeru je potrebna zopet kritika, ki pa mora temeljiti na dejstvih ne pa v užaljeni prizadetosti, kajti tudi jaz soglašam v tem, da se mnogi ljudje ujemajo bolj po tem, kar delajo, kot pa po tem, kar govorijo in prav v tem vidim bistvo difference med načeli socializma in vsakdanjo prakso. Zato bi rad povedal s tem v zvezi tudi to, če mi je že kdo zameril, da zares nisem dal svoje nagrade učiteljski knjižnici zato, da bi lahko napisal članek: Ali nisem tudi jaz zaslužil nagrade?

Vse je razvoj in vse, kar se godi, se godi v boju za tako ali tako življenje. Vsako spoznanje pa mora nekdo »plačati« — življenje nam ne daje ničesar zastonj. To je neizprosn zakon narave, v katerem je obsežen tudi razvoj človeka. Ali je človek res tako slab? Ne, slab je le v trenutkih egoizma, ko v njem prevlada egoizem. Če bi ocenili starost Zemlje na eno leto, potem bi bil človek star samo nekaj ur. In kadar bo človeštvo staro nekaj dni, takrat ne bo več veroljupovedi in vojni, ne bo več egoizma, ki je kronična bolezen človekovega detinstva.

Zdravilo za to kronično bolezen človekovega detinstva vidimo v socialnih idejah, ki se širijo z neuničljivo življenjsko silo, kajti socializem je nujen in nepremagljiv; res, težko je našim malim glavam, ko prihajajo vanje velike misli.

Sirec Jože

MLADINSKI KONCERTI

Svet za kulturo in prosveto, odnosno Koncertna poslovalnica Slovenske filharmonije v Ljubljani sta v poslednjih mesecih organizirala 2 uspešna koncerta za srednješolsko mladino, ki je vsakokrat napolnila veliko unionsko dvorano. Ker so ti koncerti namenjeni glasbeni izobrazbi in vzgoji, je pravilno, da njihov odmev najde svoje mesto v pedagoškem listu.

V slovenski glasbeni vzgoji ideja mladinskih koncertov nikakor ni nova, saj smo pred časom čitali v dnevnem časopisu o uspehih mladinskih koncertih pod vodstvom prof. Karla Jeraja v letih 1923 do 1927. Vendar morda ne bo odveč, če ob tej priliki nekoliko globlje premislimo o pomenu, cilju in uspehih mladinske glasbene prireditve.

Mladinski koncert je namenjen šolobvezni mladini, ki je vključena v sistem splošne šolske izobrazbe in vzgoje. Že sam program mladinskega koncerta zahteva zato posebno sestavo. Nikakor ne sme postati neka priložnostna improvizacija, pač pa se mora ob kvalitetnem umetniškem izvajanju uveljaviti kot sistematično učno in vzgojno sredstvo v okviru srednješolskega glasbenega pouka. Po znanem pedagoškem načelu je šola priprava za življenje, zato naj se pouk in vzgoja naslanjata na stvarnost. Iz tega razloga vodijo pedagoški dijake v živo prirodo, na poučna potovanja, v muzeje, razstave, gledališče, tovarne itd. Tudi glasbeni pedagog je v ozkem šolskem prostoru omejen predvsem na teoretični postopek. Pogoje za tehnično in umetniško dovršeno glasbeno izvajanje nudi šele koncertna dvorana. Tako sta z organizacijo mladinskih koncertov prireditelj dokazal in potrdil prizadevanje za dvig kvalitetnega glasbenega pouka.

Sporoda obeh koncertov sta bila z umetniškega in pedagoškega vidika dobro sestavljena. Prvi koncert, ki se je vršil 18. XI., je pod naslovom »Pesem« dijake seznanil z vrstami pevskih glasov ter z vlogo človeškega glasu v glasbi. Po uvodnem govoru dirigenta Boga Leskovicica so spored izvajali priznani operni pevci: Nada Vidmarjeva — sopran, Bogdana Stritarjeva — alt, Janez Lipušček — tenor, mojster Julij Betteto — bas. Oblikovno je program predstavil najpreprostejšo glasbeno vrsto — pesem — v vseh njenih oblikah: kot narodno, partizansko, otroško in umetno pesem. Pri izbiri je črpal deloma iz domače (Šivic, Simoniti, Gerbič, Lajovic...), deloma iz tuje glasbene literature (Schubert, Brahms). — Drugi koncert 18. XII. je dijake seznanil z glavnimi strunskimi instrumenti: s kitaro, harfo in klavirjem. Prof. Pavel Šivic je v uvodnem govoru in ob vmesnem pojasnjevanju orisal omenjene instrumente, pa tudi nekatere predhodnike v njihovem zgodovinskem razvoju. Spored so izvajali prof. Stanko Prek — kitaro,

članica Slovenske filharmonije Nevenka Ino — harfa, mojster Anton Trost — klavir. Kvaliteto programa potrjuje izredna pozornost, s katero so dijaki sprejemali izvajalce, ter spontano navdušenje ob zaključku koncerta.

S pravilnim programom in umetniško kvalitetnim izvajanjem posreduje torej mladinski koncert glasbeno znanje. Poleg glasbenega znanja je na važna tudi umetnostna vzgoja mladih poslušalcev. Preko te vzgoje vodi pot do vzgojenega koncertnega občinstva, ki mu je namenjena vsa glasbena tvornost. Le stalno spoznavanje in uživanje glasbenih umetnin bo mladino polagoma usposobilo za pravilno estetsko vrednotenje glasbenih del ter jo odvrčalo od mikavnih jazzovskih ritmov. Mimogrede naj še omenim, da tako spoznavanje domačih glasbenih del vodi do razvoja narodne zavesti, da skupno poslušanje povezuje poslušalce v tovariško skupnost. Ob takih in sličnih opazovanjih šele postane jasno, kako važno vlogo ima glasbena vzgoja v celotnem vzgojnem procesu.

Da so vzgojna prizadevanja našla plodna tla že ob prvem koncertu, dokazuje povečani obisk druge prireditve. Razveseljiv pojav v vrstah naše mladine je dejstvo, da so dijaki pokazali dokaj pravilno vrednotenje izvajanih skladb. Seveda je njihovo glasbeno dožemanje šele v razvoju, a ravno v tem razvoju more glasbeni pedagog iskati napotke za svoje delo. Tako smo opazili, da so dijaki najbolj dostopne otroške pesmi — morda zaradi primerne besedila — ter domača melodika (Gerbič, Konjovič). Dalje ji je najlažje dožemanje visokih, t. j. ženskih glasov, ki so po svoji legi in barvi najbolj podobni njihovim lastnim pevskim glasovom. Zanimaja jih tehnika igre različnih instrumentov ter njihov zvok sam, dalje plesni ritem in romantične skladbe.

O izvajanju in izvajalcih, katerih imena jamčijo za kvalitetno izvedbo, nimam namena govoriti. Tudi ne bi bilo pravilno, njihove nastope presojati na običajni način koncertnih kritikov. Nastop pred mladino stavi na izvajalca večje zahteve. Nujno je, da svoje umetniško izvajanje povezuje s pedagoškim čutom, da zna izraziti neko prizanesljivo naklonjenost do razvijajoče se mladine. Kljub tem zahtevam lahko trdim, da naši umetniki pravilno pojmujejo svojo umetniško nalogo, kar dokazuje tudi njihova prostovoljna pripravljenost za sodelovanje na mladinskih koncertih.

Ob tem razgibanem glasbeno vzgojnem prizadevanju v Ljubljani se poraja želja, da bi ta ideja in oblika glasbenega vzgajanja osvojila tudi vodilne glasbene osebnosti in ostalih večjih mestih in glasbenih središčih, ki naj bi v mejah obstoječih možnosti na sličen način organizirali mladinske koncerte za svoja šolska področja.

K.

»Ne, nazaj v razred pa že ne!«

Odkrita beseda vračajočim se tovarišem

Nove finančne uredbe so radikalno posegle v številne urade, kjer so v letih po osvoboditvi službovali ljudje najrazličnejših strok in poklicev. Tudi mnogi prosvetni delavci in delavke (kvalificirani učitelji in profesorji) so se dolgo udeleževali v administraciji, v knjigovodstvih ali so celo vodili važne gospodarske referate in podjetja. Marsikdo se je uspešno udeleževal in je bil kot »uradni« prav srečen in zadovoljen. Nekateri so v tem času lepo napredovali in so se po nesrečnih vojnih letih morda tudi ekonomsko okrepili. Razumeti moramo, da so mnogi tovariši spričo graditve gospodarskih temeljev bili v prvih povojnih letih na drugih sektorjih resnično potrebni. Prepričani smo tudi, da so prispevali važen delež h graditvi naše domovine, čeprav bi jih bila prosveta morda še bolj veselja. Saj je tega ali onega pred leti klicala in vabila, a ni bilo odziva... Ob sedanjih redukcijah se vračajo mnogi spet v svoj prvotni poklic. Solstvo se bo z njimi okrepilo in utrdilo, saj prinašajo s seboj precej življenjskih izkušenj. Tovariški kolektivi jih z veseljem sprejemajo in so pripravljani nuditi jim vsako pedagoško pomoč, samo da se čimprej vživijo spet v razredno delo.

Zelo čudno pa zvenijo izjave nekaterih, ki ob vrnitvi v prosveto izjavljajo: »V prosvetno službo že grem. Ne, nazaj v razred pa že ne!« Začne se nelepa borba za razna mesta, ki so bolj upravnega ali vodilnega značaja, da vračajoče »šefe« preveč ne obremenjujejo. Sveti za prosveto ponekod res hitro najdejo taka mesta (celo ravnateljska) in vse »ide u redu...«

Ne zavidamo povratnikom »boljših« mest, potrebna je pa odkrita tovariška beseda! Pa brez zamere! Ali je cena dela v razredu padla že tako nizko, da se vrednoti kot »sramota«? Ali je nekdanjemu učitelju osnovne šole res »pod častjo«,

da bi stopil po 10 letih spet v razred med otroke, ker je v tem času pač sedel več let nekje za mizo? Zakaj je tovarišici, ki je več let prebila v nisarni »grozovit udarec«, če naj spet uči vaško mladino? Kje se je tovariš tako hudo »preusmeril«, da po večletni odsotnosti smatra vstop v razred kot vstop v — klavnico? Ali je potrebno, da so nekateri zaradi vrnitve v razred tako strašno »ponižani«, da so do smrti užaljeni?

Tovariši, tovarišice! Nikar tako! Če ste se pred leti odločili za učiteljski ali profesorski poklic, ste kdaj prav gotovo v srcu začutili vsaj plamenček ljubezni do slovenske mladine. Spoznali ste ob času šolanja vrednost pedagoškega dela za izobrazbo in vzgojo. Morda ste že tudi sami učili in dosegli uspehe v razredu. Stopite tudi zdaj, ko gre za vzgojo novega, socialističnega človeka, brez oklevanja v razred! Videli boste, da bo ob vašem kulturnem bogastvu in vaši življenjski razgledanosti zažarelo prenekatero otroško oko in vsak dan boste z večjim zadovoljstvom stopali pred mladino, ki vas bo vzljubila. Zavedajte se, da ni lepšega poklica kot je učiteljski: razvijanje osebnosti mladega človeka in pripravljajanje za življenjske naloge!

Tovariš iz osnovne šole

Šole, pozor!

Ker boste predvideli v proračunu za leto 1952 tudi izdatke za nabavo športnega orodja in opreme, Vas prosimo, da svoje želje in naročila sporočite Tovarni športnega orodja »ELAN« p. Begunje na Gorenjskem. To storite čimprej, da bomo Vaša naročila upoštevali v proizvodnem planu za leto 1952.